

ศาลาประชาธิปไตยกับการสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น

ในการศึกษาริวิจัยบทนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวความคิดจากที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 2 มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์การจัดตั้งและดำเนินกิจกรรมของคำว่าประชาธิปไตย โดยเน้นที่จะวิเคราะห์ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ถึงที่มาของโครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ และการจัดตั้งศาลาประชาธิปไตย ทั้งนี้ เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการจัดตั้งโครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ และการดำเนินกิจกรรมด้านการเมืองโดยจัดตั้งศาลาประชาธิปไตยขึ้น
2. วิเคราะห์ถึงลักษณะจัดโครงสร้างและหน้าที่การดำเนินงานตลอดจนบทบาทในรูปแบบของสถาบันทางการเมือง ตลอดจนลักษณะของการเป็นตัวการในการให้การเรียนรู้ทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ซึ่งในประเด็นวิเคราะห์นี้จะนำไปสู่การให้คำตอบต่อข้อสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ในข้อแรกถึงความสงสัยในการเป็นสถาบันทางการเมืองของศาลาประชาธิปไตยและตัวการในการให้การเรียนรู้ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นได้หรือไม่อย่างไร
3. วิเคราะห์ถึงการดำเนินกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตย เพื่อศึกษาแผนงานการฝึกอบรมให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ซึ่งจะเป็นต้นตอไปสู่คำตอบต่อข้อสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ในข้อที่สองถึงความต้องการศึกษาว่า แผนงานการฝึกอบรมและกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตยสามารถให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนและมีความสอดคล้องต่อหลักการประชาธิปไตยหรือไม่อย่างไร

ที่มาของโครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติและการจัดตั้งศาลาประชาธิปไตย

การพัฒนาประเทศตามหลักสากลแล้วจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยนโยบายของรัฐบาล ชีตความสามารถของผู้นำและการยอมรับของประชาชน

การวางแผนในการพัฒนาประเทศ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่คงกระทำอย่างค่อเนื่องและจริงจัง แต่ลำพังเพียงการวางแผนก็ไม่อาจทำให้เกิดการพัฒนาประเทศตามต้องการได้ ถ้าขาดการพัฒนาขั้นพื้นฐานที่จะ เสริมค่อแผนการพัฒนาประเทศคือ การพัฒนาทรัพยากร มุคคล หรือการพัฒนาประชาชนของประเทศ

การดำเนินการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา แม้จะใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง

ชาติถึงฉบับที่ 5 ซึ่งกำลังจะผ่านพ้นไปนั้นยังไม่อาจบรรลุเป้าหมายทาง เศรษฐกิจและสังคมตามที่ การ ในทางตรงกันข้ามพบว่าก่อเกิดปัญหาต่อประเทศหลายด้านและส่งผลกระทบต่อ เสถียรภาพ ของระบบการเมืองและความมั่นคงของชาติ ทั้งนี้ ในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับ ที่ 6 จึงได้มุ่ง เน้นถึงการพัฒนาคุณภาพของประชาชนเป็นหลัก เพราะถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญ ที่สุด แต่ถูกละเลยในการพัฒนาคุณภาพ

การดำเนินงาน เพื่อตอบสนองต่อแผนการพัฒนาคุณภาพของประชาชนดังกล่าว นำที่ จะได้ให้การปลูกฝังอุดมการณ์ที่เป็นประชาธิปไตยและการ เรียนรู้ทางการ เมืองควบคู่กันไปด้วย ทั้งนี้ เพราะเป้าหมายที่สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศคือ การพัฒนาทางการ เมืองตามวิถีทางประ ชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ดังนั้น การแปลงแผนการดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลนั้น ในวิธีการหนึ่งนั้น แผนการดังกล่าวนี้ควรจะมีรูปแบบในลักษณะที่เป็นโครงการอเนกประสงค์ โดยระดมการใช้- ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ประสิทธิภาพที่สุด และเสริมสร้างต่อความมั่นคงของชาติ

โครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ (กนช.)¹ เป็นโครงการหนึ่ง ซึ่งมี ลักษณะดังที่กล่าวไปคือ เป็นโครงการอเนกประสงค์ที่มาจากกาที่ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี มีดำริที่จะนำทหารกองทุน ซึ่งผ่านการ เป็นทหารกองทุน ซึ่งผ่านการ เป็นทหาร มา 2 ปี และปลดประจำการไปนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดต่อการพัฒนาประเทศ

ทหารกองทุนซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของกองทัพบกมีจำนวนมาก กระจุกกระจาย อยู่ทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ น่าจะใช้พลังกองทุนและกอง เกินนี้ เป็นแกนนำประชาชนทั่วไปในการ พัฒนาแก้ไขปัญหาค่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เนื่องจาก เป็นกลุ่มคนที่มีคุณภาพ เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความสามัคคีและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

รัฐบาลมีนโยบายที่จะ เสริมสร้างความมั่นคงของชาติ โดยการฝึกกำลังทหารกองทุน ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากทั่วทุกภาคของประเทศ ให้รวมตัว เป็นกลุ่มพลังอันเดียวกันและฝึกอบรมให้สา- มารถระดมพลให้โดยพร้อม เหยียงรวดเร็วในทุกโอกาส อันจะ เป็นการช่วยสนับสนุนการปฏิบัติการ ทางทหารได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ ทั้งยังช่วย เหลือในการพัฒนาหมู่บ้านชนบท ยกระดับรายได้ ของประชาชนให้สูงขึ้น ส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของไทย ตลอดจนสร้าง สำนักความรับผิดชอบโดยส่วนรวมและประเทศชาติในหมู่บ้านประชาชนทุกสาขาอาชีพ

¹รายละเอียดของโครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ โปรดดูในภาคผนวก ก. ประกอบด้วย

นายกรัฐมนตรีได้มอบหมายโครงการ กนช. อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวง
กลาโหม และกระทรวงกลาโหมได้มอบความรับผิดชอบนี้ให้อยู่ในความดูแลของกองทัพบก ใน
สถานการณ์ปัจจุบันและแผนการมองกันประเทศ กองทัพบกจึงได้พิจารณาให้โครงการ กนช. อยู่
ในความดูแลของศูนย์ปฏิบัติการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (สปก.กอ.รมน.) ค่อ
ไปเพื่อให้เกิดการผสมผสานกับการดำเนินการรักษาความมั่นคงภายในของส่วนราชการอื่น ๆ

การดำเนินการตามความรับผิดชอบดังกล่าว นายกรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะทำงาน
ขึ้นบริหารโครงการ เรียกว่า "คณะกรรมการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ" และจัดตั้งองค์
กรทำงานขึ้นในระดับชาติ เรียกว่า "ศูนย์ประสานงานทหารกองทุนแห่งชาติ" โดยให้ประธาน
คณะกรรมการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ มีอำนาจแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการกองทุนเพื่อ
ความมั่นคงของชาติ และคณะทำงาน เฉพาะกิจได้ตามความจำเป็น

เพื่อให้โครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ มีการพัฒนาโดยต่อเนื่อง จึงให้
ศูนย์ประสานงานทหารกองทุนแห่งชาติ เป็นหน่วยงานถาวรระดับชาติ และจัดทำแผนแม่บทและ
แผนประสานงานระหว่างทหารกับส่วนราชการอื่น ๆ เพื่อการใช้ประโยชน์และการระดมสรรพกำลัง
ได้อย่างรวดเร็ว และจัดตั้งศูนย์ประสานงานทหารกองทุนแห่งชาติ (ศูนย์ กนช.) เป็นหน่วยงาน
ถาวรขึ้นตรงต่อศูนย์ปฏิบัติการ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน

คณะกรรมการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ ได้จัดทำโครงการกองทุนเพื่อความ
มั่นคงของชาติขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ เสริมความมั่นคงของชาติในด้านต่าง ๆ คือ

1. ด้านการเมือง มุ่งส่งเสริมให้ทหารกองทุนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นและ
ปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองให้กับประชาชนทั่วไป เพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนา
การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และเพื่อป้องกัน
กันขัดขวางแนวทางการปกครองรูปแบบอื่น ๆ ทุกูปแบบ
2. ด้านเศรษฐกิจ มุ่งส่งเสริมพัฒนาอาชีพ และยกระดับการครองชีพของประชาชน
ในหมู่บ้านให้สูงขึ้น ซึ่งจะอำนวยให้ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนโดยส่วนรวม
บรรลู่เป้าหมายตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
3. ด้านสังคมจิตวิทยา มุ่งส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี
และวัฒนธรรมอันดีงามของไทย ตลอดจนส่งเสริมระเบียบวินัย ความสามัคคี
เป็นการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ให้บังเกิดขึ้นใน
สังคมของท้องถิ่น
4. ด้านการทหาร มุ่งเพื่อให้ทหารกองทุน ทหารกองเกิน สนีกกำลังรวมตัว เป็น

กลุ่มก้อน เป็นกำลังรักษาความปลอดภัยในท้องถิ่น สนับสนุนงานการข่าวในพื้นที่
แก่หน่วยทหารและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสนับสนุนการตรวจ เลือกทหาร
กองเกิน การเรียกพล และการระดมพล

เพื่อให้การดำเนินงานโครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด จึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น 4 ระดับ เพื่อกำกับดูแลให้โครงการเกิดผล
ในทางปฏิบัติ กล่าวคือ

1. คณะกรรมการกองทุนระดับชาติ
2. คณะกรรมการกองทุนระดับภาค
3. คณะกรรมการกองทุนระดับจังหวัด
4. คณะกรรมการกองทุนระดับอำเภอ

ในการดำเนินงานตามโครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติในการฝึกกำลัง
ทหารกองทุนให้สามารถ เป็นแกนนำประชาชนในการพัฒนาได้นั้น ได้มีการจัดตั้งองค์กรสมาชิกกอง
ทุนขึ้น กล่าวคือ

ให้มีการจัดตั้งองค์กรสมาชิกกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติขึ้น 4 ระดับ คือ ระดับ
หมู่บ้าน ตำบล และจังหวัด ในแต่ละระดับให้จัดเป็นรูปคณะกรรมการ และมีบุคคลภายนอกหรือคณะ
กรรมการภายนอก เป็นที่ปรึกษา โดยอาจเป็นบุคคลหรือคณะกรรมการที่อยู่ในระดับเดียวกัน หรือระ
ดับ เหนือขึ้นไปก็ได้

สมาชิกกองทุนมี 3 ประเภท คือ

1. สมาชิกสามัญ ได้แก่ ผู้ที่เคยเป็นนายทหารสัญญาบัตร, นายทหารประทวน,
สิบตรี และพลทหารกองประจำการ หรือ ผู้ที่เคยผ่านราชการสนามทั้งในและ
นอกประเทศที่แสดงความจำนงยื่นใบสมัคร เป็นสมาชิก
2. สมาชิกวิสามัญ ได้แก่ ทหารกองเกิน, ทหารกองทุนประเภทที่ 2, ผู้ที่พ้นราช
การประเภทที่ 2, ครอบครัว ญาติพี่น้องที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี ที่แสดงความ
จำนงยื่นใบสมัคร เป็นสมาชิก
3. สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ ผู้ทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคม และกลุ่มทหารกองทุนหรือ

ศูนย์ประสานงานทหารกองทุนแห่งชาติ ศูนย์ปฏิบัติการกองอำนวยการรักษาความ
มั่นคงภายใน, ศาลาประชาธิปไตย (กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์การศาสนา, 2528), หน้า 3-6

เป็นผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งทหารกองหนุนพิจารณา สอนเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์

การจัดตั้งศาลาประชาธิปไตยเป็นกิจกรรมในด้านการเมือง ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ประสงค์ด้านหนึ่งของโครงการกองหนุนเพื่อความมั่นคงของชาติ ที่มุ่งส่งเสริมให้ทหารกองหนุนที่มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นและปลูกฝังอุดมการณ์และการเรียนรู้ทางการเมืองให้เกิดกับประชาชนทั่วไป เพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาการเมืองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข¹

ศาลาประชาธิปไตยจะเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามวิถีทางของประชาธิปไตย กล่าวคือ

ศาลาประชาธิปไตยมีการจัดองค์กรที่เป็นของประชาชน คือ คัดเลือกตัวแทนของประชาชนมาเป็นคณะกรรมการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้แทนเขตบ้าน ผู้แทนเขตพื้นที่ และดำเนินการโดยประชาชนเอง โดยที่มิวิพากษ์ความมั่นคงซึ่งแต่งตั้งจากปลัดอำเภอ ผู้รับผิดชอบตำบลที่เป็นที่ตั้งศาลาประชาธิปไตย เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ และศาลาประชาธิปไตยดำเนินการไปเพื่อประชาชน คือ มุ่งรักษาผลประโยชน์ของประชาชน โดยประชาชนเอง

ศาลาประชาธิปไตยมีกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนเรียนรู้ทางการเมืองตลอดจนคิดและแก้ไขปัญหา และพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเอง อันจะเป็นการสร้างศรัทธาให้กับประชาชนในการปกครองแบบประชาธิปไตย

การดำเนินการจัดตั้งศาลาประชาธิปไตย¹

โดยที่กิจกรรมด้านการเมืองของโครงการกองหนุนเพื่อความมั่นคงของชาติ มุ่งการส่งเสริมให้ทหารกองหนุนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น และเป็นแกนนำในการปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองให้กับประชาชนโดยทั่วไป เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ดังนั้น การจะให้กิจกรรมดังกล่าวบรรลุผล ตามเป้าหมายและบังเกิดผลในทางปฏิบัติให้จงได้ จำเป็นจะต้องจัดตั้งศาลาประชาธิปไตยเพื่อเป็นเวทีทดลองฝึกประชาธิปไตยในทางปฏิบัติของทหารกองหนุน และเป็นศูนย์กลางการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองทั้งปวงที่จะสร้างศรัทธาประชาชนให้เกิดในด้วทหารกองหนุน อันจะส่งผลให้การปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองให้กับประชาชนโดยทั่วไปของทหารกองหนุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในที่สุด

¹รายละเอียดของคณะกรรมการระดับต่าง ๆ โปรดดูในภาคผนวก ก.

¹ศูนย์ประสานงานทหารกองหนุนแห่งชาติ ศูนย์ปฏิบัติการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ, คู่มือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศาลาประชาธิปไตย (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป. สัมพันธ์พาณิชย์, 2527), หน้า 1.

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศาลาประชาธิปไตย

1. เพื่อ เป็นเวทีทดลองฝึกประชาธิปไตย ในทางปฏิบัติให้ทหารกองหนุนได้ เห็นคุณค่าแท้จริงของประชาธิปไตย
2. เพื่อ ส่งเสริมการ เข้ามามีส่วนร่วม ในกิจกรรมทางการ เมืองของทหารกองหนุน โดย เปิดโอกาสให้ทหารกองหนุนมีบทบาท ในการปฏิบัติอย่างแท้จริง
3. เพื่อ เป็นศูนย์กลางการ ดำเนินกิจกรรมทางการ เมืองทั้งปวงขององค์กรทหารกองหนุน
4. เพื่อ เป็นศูนย์กลาง ในการรองรับการ ดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้ง ภาครัฐบาล เอกชน และประชาชนที่ ดำเนินการในพื้นที่
5. เพื่อ เป็นศูนย์กลางประสานประโยชน์ระหว่างกลุ่มหลังต่าง ๆ กับประชาชนในพื้นที่ และขยายผลอย่าง น้อย เพื่อให้สอดคล้องกับคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 65/2525¹ อัน เกี่ยวกับการ ดำเนินงานสร้างศรัทธาประชาชน
6. เพื่อ ชิงการ นำค้ำชว่นการ แอบแฝงประชาธิปไตยอื่น ๆ อันอาจบัง เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยให้ทหารกองหนุนสามารถ เป็นแกนนำประชาชนในพื้นที่ ได้อย่างแท้จริง อันจะส่งผลให้สามารถจูงใจประชาชนให้ เข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาประเทศ และการ เสริมงานความมั่นคงของชาติในโอกาสต่อไป

ขั้นตอนในการ ดำเนินการจัดตั้งศาลาประชาธิปไตยมีดังนี้

1. ให้นายอำ เภอในฐานะประธานกรรมการ กนช. อำ เภอเลือกพื้นที่ เป้าหมายที่มีสถานที่ที่จะซ่อมแซมปรับปรุง ให้เป็นศาลาประชาธิปไตย ซึ่งได้พิจารณาเห็นว่าเหมาะสมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด คือ
 - ก. เป็นหมู่บ้านกองหนุนร่วมพัฒนา หรือหมู่บ้านเป้าหมายที่ได้เสนอขอจัดตั้งไว้แล้ว
 - ข. หากไม่มีหมู่บ้านตามข้อ ก. หรือไม่สามารถดำเนินการจัดตั้งศาลาประชาธิปไตยในหมู่บ้านตามข้อ ก. ไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้พิจารณา กำหนดจุดจัดตั้งในหมู่บ้านอื่นที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

¹ศูนย์ประสานงานทหารกองหนุนแห่งชาติ, ศาลาประชาธิปไตย, หน้า 30-45.

- เป็นหมู่บ้านที่มีชุมชนหนาแน่น และไม่เป็นหมู่บ้าน อพป.
 - มีสถานที่เหมาะ สมสำหรับปรับปรุงเป็นศาลาประชาธิปไตย โดยอยู่ในบริเวณใจกลางชุมชน หรือเป็นที่ที่ราษฎรไปใช้ประโยชน์ได้สะดวกตลอดเวลา และมีพื้นที่ข้างเคียงกว้างขวางพอเพียงในอาคารดำเนินการอื่น ๆ
 - มีสมาชิกทหารกองหนุนที่เข้าแข่งขันสามารถเป็นแกนนำในการดำเนินการได้ และมีการจัดตั้งองค์การทหารกองหนุนเพื่อรองรับการดำเนินการดังกล่าวแล้ว
 - ราษฎรในพื้นที่มีความสมัครใจที่จะทำงานเพื่อชุมชนของตนเอง ตามวิถีทางประชาธิปไตย
 - สามารถจัดตั้งศาลาประชาธิปไตยตามแผนนี้ โดยใช้งบประมาณจากศูนย์ประสานงานทหารกองหนุนแห่งชาติ ไม่เกินแห่งละ 20,000 บาท และดำเนินการให้สมาชิกทหารกองหนุนและประชาชนที่ร่วมในกิจกรรมสละแรงงานมาปรับปรุงซ่อมแซม เพื่อให้เป็นเวทีทดลองฝึกประชาธิปไตยในทางปฏิบัติให้ทหารกองหนุน และเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ
2. ให้นำอำเภอ กอ ในฐานะประธานกรรมการ กนช. อำเภอ กอมอบหมายปลัดอำเภอ ผู้รับผิดชอบประจำตำบลที่ตั้งศาลาประชาธิปไตย หรือปลัดอำเภออื่น ๆ ที่เหมาะสมที่สมควรทำหน้าที่เป็นวิทยากรความมั่นคง
3. ให้นำอำเภอ กอ ในฐานะประธานกรรมการ กนช. ดำเนินการแต่งตั้งให้มีคณะกรรมการขึ้น 2 ชุด คือ
- 3.1 คณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตย จำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วยกรรมการซึ่งเป็นตัวแทนของทหารกองหนุนและประชาชน 2 ลักษณะ คือ
- (1) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ กำนันเป็นประธานโดยตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บังคับกองหนุนตำบล หมู่บ้านเป้าหมายศาลาประชาธิปไตย
 - (2) กรรมการโดยการเลือกตั้ง ได้แก่ ผู้แทนสมาชิก กนช. ประจำเขตพื้นที่ซึ่งนายอำเภอ กอ ในฐานะประธานกรรมการ กนช. อำเภอ กอ ดำเนินการแบ่งเขต หมู่บ้านเป้าหมายศาลาประชาธิปไตยออกเป็นเขต ๆ

ละ 7-10 หลังคาเรือน เรียกว่า เขตบ้าน และเขตบ้าน 3-4 เขตบ้าน
รวมเป็น 1 เขตพื้นที่ แล้วจัดให้มีการเลือกตั้งผู้แทนสมาชิก กนช. ประจำ
เขตบ้าน เขตบ้านละ 1 คน โดยวิธีการประชาธิปไตย ทั้งนี้ ให้ใช้หลักเกณฑ์
การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านโดยอนุโลม และให้ผู้แทนสมาชิก กนช. ประจำเขตบ้าน
พื้นที่เดียวกัน เลือกกันเองเป็นผู้แทนสมาชิก กนช. ประจำเขตพื้นที่ ๗ ละ 1 คน

คณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตยมีหน้าที่กำหนดและดำเนินกิจกรรมและโครงการ
ที่จะนำลงสู่ศาลาประชาธิปไตย ทั้งนี้ โดยมุ่งหมายให้กิจกรรมที่จะนำลงสู่ศาลาประชาธิปไตย
เป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

3.2 คณะกรรมการที่ปรึกษาศาลาประชาธิปไตย จำนวนอย่างน้อย 6 คน แต่
ไม่เกิน 8 คน ประกอบด้วยวิทยากรความมั่นคงเป็นประธาน เจ้าหน้าที่
จากส่วนราชการอื่น ๆ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ศาลาประชาธิปไตย เป็นกรรม
การ

คณะกรรมการที่ปรึกษาศาลาประชาธิปไตยมีหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลือ
ในการกำหนดกิจกรรมลงสู่ศาลาประชาธิปไตย ตลอดจนให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้
ไขปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานแก่คณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตย

4. ให้นายอำเภอในฐานะประธาน กนช. อำเภอร่วมกับวิทยากรความมั่นคง จัดให้
มีการประชุมคณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตยอย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อ
ประชุมกำหนดแผนงานที่จะนำกิจกรรมในฐานะโครงการต่าง ๆ ลงสู่ศาลาประชา
ธิปไตย โดยอาจจะเชิญเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติการกิจในพื้นที่มาร่วมประชุมด้วยก็ได้
ตลอดจนประเมินผลงานที่ได้ดำเนินการไปแล้ว และปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อ
รายงานให้นายอำเภอในฐานะประธาน กนช. อำเภอทราบและรายงานหน่วย
เหนือต่อไป (กนช.จังหวัด กนช.ภาค และศูนย์ กนช.)
5. ให้ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาศาลาประชาธิปไตยจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการ
ในฐานะที่ปรึกษาศาลาประชาธิปไตย เมื่อเห็นสมควร
6. ในการกำหนดกิจกรรมและโครงการที่จะนำลงในพื้นที่ เป้าหมายศาลาประชาธิปไตย-
ไทย ปี 2528 ให้คณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตยพิจารณาถึงความจำเป็น
เร่งด่วน ความซับซ้อนและประโยชน์สูงสุดที่ท้องถิ่นจะได้รับและให้ประธาน
คณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตยนำเรื่อง เข้ารับความเห็นชอบจากที่ประ

คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่เป้าหมายตามข้อบังคับ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2526 แล้วเสนอให้นายอำเภอในฐานะประธานกรรมการ กนช. อำเภอจัดทำแผนดำเนินการและหรือขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วย เหนือตามลำดับสายการบังคับบัญชาของโครงการกองทุน เพื่อความมั่นคงของชาติต่อไป

7. การดำเนินการของคณะกรรมการบริหารศาลาประชาชิปโดยให้อยู่ในความควบคุมกำกับดูแลของนายอำเภอในฐานะประธานกรรมการ กนช. อำเภอและให้อำนาจสั่ง เปลี่ยนแปลงยกเลิกกิจกรรมในฐานะโครงการในพื้นที่เป้าหมายได้ตามความเหมาะสมระดับของศาลาประชาชิปโดยความเป็นสถาบันทางการเมือง ก่อนที่จะได้ทำการวิเคราะห์ศาลาประชาชิปโดยกับระดับของความเป็นสถาบันทางการเมืองนั้น ผู้วิจัยขอกล่าวถึงความหมายของสถาบันทางการเมืองก่อนที่จะนำไปสู่การกล่าวถึงระดับของการ เป็นสถาบันทางการเมือง ต่อจากนั้นก็จะได้ทำการวิเคราะห์ถึงโครงการสร้างและบทบาทหน้าที่ของศาลาประชาชิปโดยในทางการเมือง มีระดับของการ เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่อย่างไร

ความหมายและลักษณะของสถาบันทางการเมือง

สถาบันทางการเมือง ซึ่งเป็นสถาบันที่สำคัญสถาบันหนึ่งของสังคม นักรัฐศาสตร์เมื่อพูดถึงความหมายของสถาบันทางการเมืองได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้ คือ บางท่านว่า สถาบันทางการเมือง หมายถึง องค์การที่เป็นทางการของชุมชนทางการเมือง รวมทั้งโครงสร้างไม่เป็นทางการ ทำหน้าที่พิจารณาและตัดสินใจในกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ¹ การพิจารณาสถาบันทางการเมืองในแง่นี้เป็นการพิจารณาสถาบันในลักษณะที่มองเห็นได้ และมองสถาบันในลักษณะที่เป็นเครื่องมือทางสังคม ที่ผลักดันชุมชนทางการเมืองให้บรรลุถึงซึ่งจุดหมาย บางท่านว่า สถาบันทางการเมือง เป็นสิ่งที่รวบรวมสะสมแบบแผนพฤติกรรมทั้งหมด ที่เกี่ยวกับการเมืองที่มนุษย์ได้วางกำหนด เป็นกฎเกณฑ์สำหรับการประพฤติปฏิบัติ ¹ การพิจารณาสถาบันทางการเมืองในแง่นี้เป็นการพิจารณา

¹Roy C. Macridis, The study of Comparative Government, (New York: Doubleday of Company Inc., P.24 อ้างใน คณาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช, เอกสารสอนชุดวิชา สถาบันและการทำงานทางการเมืองไทยหน่วย 1-7 (กรุงเทพมหานคร บริษัท วิห เตอร์ เพาเวอร์บอยท์ จำกัด, 2527). หน้า 24.

สถาบันในลักษณะนามธรรม คือ เป็นที่รวมของระเบียบแบบแผน กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการเมือง ที่กำหนดคร่าวๆ ว่า ผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องจะต้องประพฤติปฏิบัติตนเช่นไร และบางท่านว่า สถาบันทางการเมืองหมายถึง กิจกรรมที่ชีวิตสังคมและกลุ่มสังคมได้รับผลกระทบจากการกระทำขององค์การทางการเมืองที่การกระทำ ขององค์การนี้มุ่งรักษาความเป็นปึกแผ่นและความเป็นองค์การของคน² การพิจารณาสถาบันทางการเมืองในแง่นี้ เป็นการพิจารณาที่เห็นว่า การที่สถาบันมีกิจกรรมหน้าที่ต่าง ๆ กิจกรรมเหล่านี้มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เช่นไร จากทัศนะของนักรัฐศาสตร์ดังกล่าวเกี่ยวกับสถาบันทางการเมือง หอสรุปได้ว่า สถาบันทางการเมืองหมายถึง แบบแผนที่รวบรวมสะสมพฤติกรรมหรือการกระทำทางการเมือง ซึ่งแบบแผนดังกล่าวได้ถูกสร้างวางกฎเกณฑ์และคงไว้ซึ่งกิจกรรมขององค์การทางการเมืองในสังคม เมื่อความหมายของสถาบันทางการเมืองมีความหมายดังกล่าว ตัวอย่างของสถาบันทางการเมืองที่มีความหมายตามข้อนี้ จึงได้แก่ รัฐธรรมนูญ สถาบันพระมหากษัตริย์ รัฐสภา รัฐบาล สถาบันตุลาการ ระบบราชการ พรรคการเมือง เป็นต้น และจากความหมายของสถาบันทางการเมือง กล่าวหอสรุปลักษณะของสถาบันทางการเมืองได้ดังนี้ คือ

1. จะต้องมึแบบแผนที่หมายถึงการจัดตั้งและการยอมรับในพฤติกรรมทั้งหลาย รวมถึงกฎเกณฑ์บรรทัดฐาน และกระบวนการต่าง ๆ
2. จะต้องมึโครงสร้างและองค์การทางการเมืองที่กำหนดรูปแบบและวิธีการในการประพฤติปฏิบัติกิจกรรมทางการเมือง
3. จะต้องปฏิสัมพันธ์หรือการกระทำที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล กลุ่มสมาคม หรือสังคมใหญ่ทั้งสังคม²⁴

หน้าที่ของสถาบันทางการเมือง

โดยทั่วไปแล้วสถาบันทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นระบบการเมืองการปกครองแบบใด มักจะมีหน้าที่ ๆ สำคัญดังต่อไปนี้คือ การรักษาความสงบภายในการสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นภายในสังคม การให้หลักประกันในการดำเนินกิจการที่มุ่งประโยชน์สุขของส่วนรวม การแก้

¹Dell G! mitchner and Carol Levine, Comparative Government (New York: Dodd, Mead and Company, Inc, 1967),P.12 อ้างใน คณาจารย์มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาธิราช เพื่ออ้างอิง หน้าเดียวกัน

²S.N. Eisenstadt, Eassay on Comparative Institutions (New York: John Wiley and Sons, Inc., 1965) P.44อ้างใน คณาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่ออ้างอิง หน้า 25.

ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธี เช่น การเจรจาประนีประนอมค้ำกัน การม็องกันการรุกรานจากต่างชาติ และการให้หลักประกันในเสถียรภาพของระบบได้ถ้าหากกรณีจะมีการเปลี่ยนแปลงระบบให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ อันนี้หมายความว่าหากจะมีกำหนดำระบบการเมืองหรือเศรษฐกิจใหม่มาใช้ ก็จะต้องคำนึงว่าการนำเข้ามาจะมีผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบเดิมหรือไม่

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าสถาบันทางการเมือง หมายถึง แบบแผนที่สะสมพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งแบบแผนดังกล่าวได้ถูกสร้างวางกฎเกณฑ์คงไว้ซึ่งกิจกรรมขององค์การทางการเมือง โดยทั่วไปมักจะมีลักษณะดังนี้คือ (1) มีแบบแผนที่หมายถึงการจัดตั้งและการยอมรับในพฤติกรรมทั้งหลาย (2) มีโครงสร้างและองค์การทางการเมือง (3) มีกิจกรรมหรือการกระทำที่ เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมือง

หน้าที่ ๆ สำคัญของสถาบันทางการเมืองมีดังนี้คือ รักษาความสงบภายใน การรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นภายในสังคม เป็นต้น

ความสำคัญของสถาบันทางการเมืองต่อการพัฒนาทางการเมือง

ฮันติงตัน ได้เสนอความหมายของการพัฒนาทางการเมืองในประเด็นที่น่าสนใจ¹ ว่า การพัฒนาทางการเมืองเป็น เรื่องที่แตกต่างไปจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองให้เป็นสมัยใหม่ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองให้เป็นสมัยใหม่เป็นเรื่องของการแบ่งโครงสร้างทางการเมืองให้มีความแตกต่างซับซ้อนมากขึ้น (Structural Differentiation) เป็นเรื่องของการขยายอำนาจการปกครองของรัฐบาลกลางให้ครอบคลุมไปทั่วรัฐ ทุกส่วนในรัฐอยู่ภายใต้รัฐบาลอันเดียวอยู่ภายใต้ระบบกฎหมายอันเดียวกัน (Rationalization of Authority) และในประการที่สาม เป็นเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แต่การพัฒนาทางการเมืองเป็นเรื่องของการสร้างความเป็นสถาบัน (Institutionalization) ให้กับระบบ เพื่อให้ระบบสามารถเปลี่ยนแปลงจากจารีตประเพณีมาสู่ความเป็นสมัยใหม่ได้โดยไม่มีควมวุ่นวายไร้เสถียรภาพไม่ใช้ทุกระบบที่เปลี่ยนแปลงจากระบบเก่า ไปสู่ระบบการเมืองแบบใหม่ข้างต้นได้อย่างราบรื่นและต่อเนื่อง หลายประเทศประสบกับการรุนแรงทางการเมืองจนการเปลี่ยนแปลงต้องชะงักงันเกิดความเสื่อมทางการเมือง ฮันติงตันได้เสนอว่า การทำให้ระบบการเมืองสามารถแก้ปัญหาความวุ่นวายอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงให้เป็นสมัยใหม่ได้ จะต้องสร้างให้ระบบและสถาบันมีลักษณะของ

¹ Samuel P. Huntington, Political Order in Changing Societies

(New Haven : Yale University Press, 1986) PP. 34-5 อ้างใน สมบัติ จันทร์วงศ์
บรรณาธิการ รัฐศาสตร์ สถานภาพและพัฒนาการ (กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์อักษรพิทยา, 2525)
หน้า 118 และหน้า 126.

"ความเป็นสถาบัน" (Institutionalization) ด้วยลักษณะเช่นนี้เท่านั้น ระบบหรือสถาบันทางการเมืองจึงจะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถถ่วงดุลการขยายตัวของการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้อย่างดี

ฮันดิงตันได้ชี้แจงว่า การที่สังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงเป็นสมัยใหม่ประสบกับความวุ่นวายใช้กำลังทางการเมือง เพราะ การเปลี่ยนแปลงให้เป็นสมัยใหม่ ทำให้คนเราต้องการสิ่งใหม่ ๆ มากขึ้น และความต้องการหรือความคาดหวังของคนในสังคมมักจะเพิ่มขึ้นในอัตราที่รวดเร็วกว่าความสามารถของระบบหรือสถาบันทางการเมืองในการตอบสนอง ฮันทำให้ประชาชนเกิดความผิดหวังคับข้องใจ และนำไปสู่การเรียกร้องทางการเมืองและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองถ้าสถาบันทางการเมืองมีความเป็นสถาบันคือไม่สามารถควบคุมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนที่ขอบรรณของระบบการเมืองนั้น ๆ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะเปลี่ยนรูปเป็นการใช้กำลังรุนแรงได้ง่าย

ฮันดิงตันได้พิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองว่ามีสาเหตุมาจากความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองและการสร้างสถาบันทางการเมือง และความสัมพันธ์อันนี้เป็นเงื่อนไขอันสำคัญของการมีเสถียรภาพทางการเมืองดังที่ได้กล่าวในตอนต้น ฮันดิงตันได้เสนอว่าองค์การหรือหน่วยงานทางการเมืองที่สามารถพัฒนาความเป็นสถาบันของตนและรักษาเสถียรภาพทางการเมืองได้น่าจะเป็นพรรคการเมืองมากกว่าทหาร และได้ชี้ให้เห็นว่าการปกครองของทหารจะประสบความสำเร็จหรือไม่สามารถเปลี่ยนการปกครองของตนมาเป็นแบบที่มีฐานสนับสนุนโดยพรรคการเมือง

ซึ่งจากประเด็นดังกล่าวนี้เองผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาการจัดตั้งศาลาประชาธิปไตยซึ่งเป็นการดำเนินงานทางการเมืองของโครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งเป็นโครงการที่สถาบันทหารได้มีแนวความคิดริเริ่มดำเนินการจัดตั้งขึ้น

ดังนั้นศาลาประชาธิปไตยจะเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนารูปแบบการนำการพัฒนาทางการเมืองเพื่อไปสู่การยอมรับในบทบาททางการเมืองของสถาบันทหารได้หรือไม่ ผู้วิจัยได้นำเสนอต่อไป แต่ก่อนอื่นผู้วิจัยขอแนะนำเกณฑ์ระดับของการเป็นสถาบันทางการเมืองมานำเสนอเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ศาลาประชาธิปไตยกับความเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่อย่างไรต่อไป

ปัจจัยที่เป็นเกณฑ์ระดับการเป็นสถาบันทางการเมือง การเป็นสถาบันมากน้อยเพียง

ได้นั้นจะอยู่ได้จากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ ¹

ก. ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability)

ความสามารถในการปรับตัวเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันขององค์กรหรือขบวนการ ยิ่งมีความสามารถในการปรับตัวมากเท่าใด ก็มีความเป็นสถาบันมากขึ้นเท่านั้น ความสามารถในการปรับตัวขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปและความยืดหยุ่นขององค์กรหรือกระบวนการซึ่งอยู่ได้ก็แสดงถึงความสามารถในการปรับตัวขององค์กรนั้น เพราะเมื่อองค์กรเกิดขึ้นและพบปัญหาแบบใดแบบหนึ่งก็ต้องใช้วิธีแก้ปัญหาไปแบบหนึ่ง แต่ต่อมาถ้ามีปัญหาในลักษณะที่ต่างจากปัญหาในลักษณะที่ต่างจากปัญหาอันแรก วิธีการแก้ปัญหา ก็จะต้องเปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน เพราะฉะนั้นความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในลักษณะแปลก ๆ มากเท่าใด และยังสามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ ก็ต้องแสดงถึงความสามารถในการปรับตัวมากขึ้นเท่านั้น ยิ่งกว่านั้นความเปลี่ยนแปลงอาจจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร เช่นการเปลี่ยนตัวผู้บริหารงานองค์กร หรืออาจจะเกิดจากการที่องค์กรถูกตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่อย่างหนึ่ง เมื่อหน้าที่นั้นหมดไปแล้ว ปัญหาที่องค์กรนั้นจะมาอยู่ได้หรือไม่ ความสามารถในการปรับตัวจึงอยู่ได้เป็นหัวข้อดังนี้

ข. อายุความยืนยาว (Chronological Age)

องค์กรหรือกระบวนการที่ยืนยาวมาอยู่ได้นานปี เป็นเครื่องแสดงความสามารถในการหวั่นไหวขององค์กรหรือกระบวนการนั้น โอกาสที่องค์กรซึ่งอยู่มาแล้วร้อยปี จะอยู่ยืนยาวไปอีกหนึ่งปีน่าจะมากกว่าองค์กรที่เพิ่งมีอายุหนึ่งปีจะอยู่ไปได้ถึงสองปี เพราะฉะนั้นองค์กรทางการเมืองที่มีความเป็นสถาบันจึงไม่สามารถถูกสร้างขึ้นได้ในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งต่างกับความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งอาจจะมีอายุเพิ่มขึ้นได้อย่างรวดเร็ว

ในบางองค์กรเนื่องจากองค์กรจะต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในรูปต่าง ๆ มากมาย องค์กรนั้น ๆ ก็อาจจะมีความเป็นสถาบันในระดับสูงได้โดยรวดเร็ว ถึงแม้ว่าอายุความยืนยาวเป็นปีอาจจะไม่มากนักก็ตามที แต่ว่าองค์กรในลักษณะนี้มีไม่มากนักก็ตามที แต่ว่าองค์กรในลักษณะนี้ไม่มากนักและถึงจะมีก็ยังคงอาศัยเวลา เพื่อแสดงความสามารถในการปรับตัวอยู่นั่นเอง เพราะฉะนั้นพรรคการเมืองใหญ่ ๆ จึงไม่สามารถจะเกิดขึ้นในระยะเวลาอันสั้นได้

¹Samuel Huntington, "Political Development and Political Decay" in World Politics, Vol. XVII, No. 3 (1965), pp. 386-430 อ้างใน ณรงค์ ล้นสวัสดิ์, สังคมกับการปกครอง (กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์แพร่พิทยา, 2521), หน้า 126-131

ค. อูจากรุ่นของผู้นำ (Generational- Age)

ถ้าองค์กรเช่นพรรคการเมืองยังบริหารโดยผู้นำกลุ่มแรก หรือถ้ากระบวนการ เช่นการเลือกผู้นำประเทศยังถูกกระทำโดยกลุ่มคนกลุ่มแรกที่ริเริ่มกระบวนการนั้น ความสามารถในการปรับตัวขององค์กรและกระบวนการจะมีความยืดหยุ่นได้ก็คาดคะเนลำบากเพราะฉะนั้นถ้าองค์กรเคยเปลี่ยนรุ่นของหัวหน้ามาจากรุ่นหนึ่งเพียงใดก็จะยิ่งแสดงถึงความสามารถในการปรับตัวขององค์กรนั้นมากขึ้นเท่านั้น เพราะแสดงว่าตัวบุคคลที่เป็นหัวหน้านั้นไม่สำคัญอะไร ใครมาเป็นหัวหน้าองค์กรนั้นก็ยังสามารถอยู่ได้ การเปลี่ยนรุ่นของผู้นำสำคัญกว่าการเปลี่ยนตัวผู้นำในรุ่นเดียวกัน เพราะผู้นำรุ่นเดียวกันเช่นเลนินกับสตาลินนั้นมีประสบการณ์มากพอ ๆ กัน เพราะฉะนั้นเมื่อสตาลินเข้าแทนที่เลนินเขาจึงไม่ใช้คนที่ไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับพรรคคอมมิวนิสต์รัสเซีย แต่การเปลี่ยนจากสตาลินมาเป็นครุสเชฟนั้นถือเป็นการเปลี่ยนรุ่นของผู้นำแล้ว รุ่นของผู้นำอาจจะยืดเยื้อยาวนานเช่นผู้นำแล้ว รุ่นของผู้นำอาจจะยืดเยื้อยาวนานเช่นผู้นำรุ่นแรกของพรรคคอมมิวนิสต์จีนนั้นเป็นผู้นำพรรคอยู่ประมาณ 50 ปี อย่างนี้ถึงเสียถึงถึงได้ว่าเป็นผู้นำรุ่นเดียวกับเหมา เจ๋อตง แต่หัวโگیرะนั้นอาจจะถือได้ว่าเป็นคนละรุ่นกัน เพราะฉะนั้นในปี ค.ศ. 1978 พรรคคอมมิวนิสต์จีนก็เท่ากับถูกปกครองโดยผู้นำรุ่นที่หนึ่งและรุ่นที่สองร่วมกัน แต่ถ้าเมื่อใดถึงเสียถึงตายหรือหมดอำนาจไป และไม่มีผู้นำรุ่นแรกหลงเหลือถึงยังเห็นพรรคอยู่ก็แสดงว่าเป็นการเปลี่ยนรุ่นของผู้นำโดยสมบูรณ์แล้ว

ง. การเปลี่ยนหน้าที่ (Functional Age)

โดยปกติแล้วองค์กรหนึ่งจะถูกตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อหน้าที่ดังกล่าวได้ถูกทำเสร็จสิ้นไปแล้วความคงอยู่ขององค์กรก็จะมีปัญหา จะต้องมีการสร้างหน้าที่ใหม่ขึ้นมาไม่เช่นนั้นองค์กรนั้นก็ถึงจุดจบ เพราะฉะนั้นระดับความเป็นสถาบันขององค์กรอาจจะดูได้จากหน้าที่องค์กรการเปลี่ยนหน้าที่มาบ้างแล้วหรือไม่ การเปลี่ยนหน้าที่นั้นหมายถึงว่าผู้นำและสมาชิกขององค์กรนั้นเห็นคุณค่าของการที่จะให้องค์กรนั้นได้ดำรงอยู่ต่อไปถึงแม้ว่าหน้าที่อันหนึ่งจะถูกทำเสร็จสิ้นไปแล้วก็ตามที่

การเปลี่ยนหน้าที่ของพรรคการเมืองอาจจะดูได้จากหน้าที่ที่เคยรับเลือกได้ในเขตการเลือกตั้งหนึ่งเสมอ แต่ต่อมาไม่ได้รับเลือกในเขตนั้นแต่ก็ได้รับเลือกจากเขตอื่น หรืออาจจะดูได้จากหน้าที่สมัยหนึ่งเคยเป็นพรรครัฐบาลแล้วเป็นฝ่ายค้านบ้าง ไม่ใช่เคยเป็นแค่ฝ่ายรัฐบาลหรือเคยเป็นแค่ฝ่ายค้าน พรรคการเมืองของพวกบูชาดที่เคยต่อสู้กับพวกประเทศเจ้าของอาณานิคม เมื่อสามารถไล่คนผิวขาวออกไปและเรียกร้องเอกราชมาได้แล้ว พรรคการเมืองนั้นก็เท่ากับมีการเปลี่ยนหน้าที่ เพราะการต่อสู้โดยการใช้อำนาจอาวุธได้หมดสิ้นไปแล้วแต่จะเป็นหน้าที่ในการบริหารประเทศมาแทน

ที่ กษัตริย์อังกฤษซึ่งอาจจะถือเป็นองค์กรอันหนึ่งของรัฐบาลอังกฤษ แสดงความสามารถในการปรับตัวเมื่อสามารถหน้าที่ต่าง ๆ สำหรับองค์กรนี้ถึงแม้จะไม่มีหน้าที่ในการบริหารประเทศได้โดยตรงเหมือนสมัยสมบูรณาญาสิทธิราช แต่ก็จะหาหน้าที่ใหม่ ๆ มากระทำซึ่งได้รับการยอมรับในความสำเร็จของการกระทำจากคนอังกฤษทั่วไป ซึ่งถือได้ว่าระบบกษัตริย์ของอังกฤษมีความเป็นสถาบันค่อนข้างสูงมาก

2. ความซับซ้อนขององค์กร (complexity)

ความซับซ้อนยิ่งมีมากก็ยิ่งแสดงถึงความเป็นสถาบันขององค์กร ความซับซ้อนอาจจะดูจากการที่องค์กรนั้นถูกแบ่งเป็นหน่วยย่อยมากน้อยเพียงใด มีลำดับชั้นการบังคับบัญชาเพียงใด องค์กรนั้นมีหน้าที่หรือจุดประสงค์ในขณะเดียวกันที่ประการ

ระบบการเมืองที่ดีว่าล้าหลังที่สุดคือระบบการเมืองที่ขึ้นอยู่กับคนเพียงคนเดียว และจะถูกโค่นล้มโดยง่ายคือเสถียรภาพของระบบจะมีน้อยมาก ระบบการเมืองที่แบ่งเมืองต่าง ๆ มากแบ่งหน้าที่กันทำไปจะมีเสถียรภาพมากกว่า อย่างเช่นญี่ปุ่นนั้นระบบการเมืองเก่าของผู้เป็นระบบที่มีความซับซ้อนมากมีทั้งจักรพรรดิมีทั้งโชกุน เพราะฉะนั้นเสถียรภาพของระบบการเมืองของผู้เป็นจึงมีได้ขึ้นอยู่กับองค์กรเพียงองค์กรเดียวเมื่อโชกุนได้ถูกครีครอนอำนาจไป พระจักรพรรดิก็ได้เข้ามาบริหารประเทศแทนที่และสามารถปรับประเทศให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงสมัยใหม่ได้ ความสลับซับซ้อนทำให้เกิดเสถียรภาพ

3. ความเป็นอิสระ (Autonomy)

ความเป็นอิสระขององค์กรและกระบวนการเป็นเครื่องชี้แจงอีกประการหนึ่งของระดับความเป็นสถาบัน ความเป็นอิสระขององค์กรนั้นดูได้จากการที่องค์กรมีความเป็นอิสระจากกลุ่มพลังทางสังคม (Social Forces) กลุ่มพลังทางสังคมก็เช่นครอบครัว เครือญาติกลุ่มคนที่ทำงานด้วยกัน องค์กรทางศาสนา กลุ่มเชื้อชาติ หรือกลุ่มคนที่พูดภาษาคคล้ายกัน องค์กรทางการเมืองที่มีความเป็นสถาบันในระดับสูงจะต้องไม่ต้องอยู่ใต้อิทธิพลของกลุ่มพลังทางสังคมเพียงกลุ่มเดียว เพราะถ้าเป็นของคนกลุ่มเดียว เพราะถ้าเป็นของคนกลุ่มเดียว ก็เท่ากับมีความเป็นอิสระน้อยมาก พรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันมาก จะต้องไม่ขึ้นกับครอบครัวศาสนา หรือชนชั้นเพียงชนชั้นเดียว ศาลยุติธรรมซึ่งกระทำการตัดสินโดยหลักกฎหมายโดยไม่ตกอยู่ใต้อิทธิพลขององค์กรอื่น ๆ แสดงถึงความเป็นอิสระของศาลยุติธรรมนั้น องค์กรทางการเมืองจะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ สภาผู้แทน ก็เช่นเดียวกัน จะมีความเป็นสถาบันมากขึ้นอยู่กับอิสระที่จะดำเนินการภายใต้กฎเกณฑ์ได้ กฎเกณฑ์และค่านิยมที่ยึดถือกันอยู่ในองค์กรภายนอก พรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนของคนหลายกลุ่ม จะมี

อิสระภาพมากกว่าพรรคการเมืองที่เป็นของคนกลุ่มเดียว ระบบการเมืองที่พัฒนาแล้วจะมีวิธีการหลาย ๆ วิธีที่จะแก้ไข ถ้าขงกิดมีการใช้กำลังรุนแรงขึ้นในสังคม หากวิธีหนึ่งได้ผลก็จะมีวิธีอื่นที่ใช้ได้ และระบบการเมืองที่ยังไม่พัฒนาจะไม่มีวิธีการหลายวิธี และจะแก้ปัญหาได้ในหลาย ๆ แห่งหลายมุมไม่ดีเท่าระบบการเมืองที่พัฒนาแล้ว

ถ้าองค์กรและกระบวนการทางการเมือง จุดอ่อนทำให้ถูกแทรกแซงจากอิทธิพลขององค์กรที่ไม่ใช่องค์กรทางการเมืองในสังคมแล้วก็มักจะมีจุดอ่อนที่ทำให้ถูกแทรกแซงจากกลุ่มบุคคล องค์กร หรือแนวความคิดจากระบบการเมืองอื่น เพราะฉะนั้นการเกิดรัฐประหารขึ้นในระบบการเมืองหนึ่ง อาจจะเป็นตัวอย่างทำให้เกิดการรัฐประหารในสังคมอื่นโดยคนกลุ่มที่มีลักษณะคล้าย ๆ กันกลุ่มคนในสังคมแรกที่เกิดรัฐประหาร เพราะฉะนั้นมหาอำนาจ เช่นรัสเซียและอเมริกา อาจจะใช้เงินเพียงไม่กี่พันดอลลาร์ จ้างข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในบางประเทศโดยเฉพาะประเทศที่องค์กรทางการเมืองไม่มีความอิสระเพื่อกระทำการอันเป็นประโยชน์แก่ประเทศผู้จ้าง ซึ่งถ้าเป็นประเทศที่องค์กรทางการเมืองต่างมีความอิสระแล้ว ประเทศมหาอำนาจก็อาจจะไม่กล้าจ้างเช่นนั้น เพราะจะมีผลสำเร็จยากกว่า

ความซับซ้อนขององค์กรทางการเมือง อาจจะถูกวิธีหนึ่งจากความยากง่ายของการที่จะได้เข้าขั้นไปสู่ตำแหน่งหัวหน้า ถ้าการได้เข้าขั้นสู่ตำแหน่งหัวหน้าทำได้ง่าย และในเวลาอันสั้นก็แสดงว่าองค์กรนั้นมีความซับซ้อนน้อย แต่ถ้าการได้เข้าขั้นสู่ตำแหน่งนำในหัวหน้ายากเย็น ต้องผ่านขั้นตอนมากมายและกินเวลานานแล้วก็จะแสดงความซับซ้อนขององค์กรนั้น ๆ ดูตัวอย่างจากพรรคการเมืองในอังกฤษ สหรัฐ หรือรัสเซียในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าคนที่มีโอกาสขึ้นเป็นหัวหน้าพรรคได้ก็มักจะอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป และมักจะต้องคลุกคลีเล่นการเมืองในฐานะเจ้าหน้าที่ชั้นรอง ๆ อยู่เป็นเวลานาน ๆ ผิดกับหัวหน้าพรรคการเมืองในประเทศด้วยพัฒนาซึ่งบางครั้งมีผู้นำที่อายุเพียง 30 ปีเท่านั้น เป็นต้น ความซับซ้อนขององค์กรเป็นเครื่องช่วยให้เกิดความเป็นอิสระแก่องค์กรเพราะจะช่วยทำให้มีการแทรกแซงจากภายนอกเข้าไปถึงตำแหน่งผู้นำได้โดยยาก ผู้นำเป็นเสมือนแก่นในขององค์กร ส่วนองค์กรเล็ก ๆ รอบนอกนั้นกลายเป็นเครื่องกรองคนที่เข้าไปถึงแก่นกลาง เครื่องกรองที่ดีจะเป็นเครื่องป้องกันไม่ให้เกิดการแทรกแซงเข้าไปถึงแก่นกลางเท่าใดง่าย

4. ความสามัคคี (Coherence)

องค์กรที่คนในองค์กรมีความสามัคคีรู้จักทำงานร่วมกันได้แสดงถึงความเป็นสถาบันขององค์กรนั้น ทั้งนี้ไม่ใช่ว่าทุกคนในองค์กรที่จะต้องเป็นห้องต้องกันไปทุกอย่างจึง จะถือว่ามีสามัคคี แต่อย่างน้อยจะต้องมีความเห็นพ้องต้องกันในหน้าที่สำคัญ ๆ ขององค์กรและจะต้องยอมรับวิธีการที่จะแก้ไขขัดแย้ง ถ้าข้อขัดแย้งเกิดมีขึ้นในองค์กร

ความมีวินัย (Discipline) เป็นเครื่องช่วยให้องค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้น ถ้าสมาชิกขององค์กรมีความสามัคคี มีวินัยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว เน้นประโยชน์ขององค์กร องค์กรก็จะมีประสิทธิภาพมากแต่ถ้าขาดทั้งสามประการนี้องค์กรก็จะขาดประสิทธิภาพไปด้วย สังคมเช่น สเปน อิตาลี และอังกฤษ ซึ่งได้รับการยกย่องในความยิ่งใหญ่ในเรื่องอำนาจและความยุติธรรมในเรื่องกฎหมายมีกองทัพที่มีความสามัคคีและมีระเบียบวินัยยอดเยี่ยม ความมีวินัยและการพัฒนาการขององค์กรจะต้องเดินควบคู่กันไปปราศจากเสียซึ่งวินัยขององค์กรจะพัฒนาไม่ได้

วิเคราะห์ศาลาประชาธิปไตยกับความ เป็นสถาบันทางการเมือง

จากการศึกษาวิเคราะห์หลักการจัดตั้งและดำเนินงานของศาลาประชาธิปไตยโดยผู้วิจัย เห็นว่ามีลักษณะของความเป็นสถาบันทางการเมือง ส่วนจะมีลักษณะของความเป็นสถาบันทางการเมืองมากหรือน้อยระดับใดนั้นจะได้กล่าวต่อไป

ที่ผู้วิจัยลงความเห็นว่า ศาลาประชาธิปไตย มีลักษณะของความเป็นสถาบันทางการเมือง เพราะ ศาลาประชาธิปไตยมีแบบแผนที่สามารถระดมพฤติกรรมทางการเมืองไว้ และแบบแผนดังกล่าวได้มีการจัดตั้งไว้และได้รับการยอมรับโดยสมาชิกไปเข้าร่วมในกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตยในการถือปฏิบัติ ตลอดจนการมีการจัดโครงสร้างของศาลาประชาธิปไตยและกิจกรรมต่าง ๆ ของศาลาประชาธิปไตยก็มุ่งให้ผลที่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นได้

ส่วนระดับของความเป็นสถาบันทางการเมืองนั้น ศาลาประชาธิปไตยมีลักษณะของความเป็นสถาบันทางการเมืองดังนี้

1. มีความสามารถปรับตัวได้ดี เพราะ ไม่ยึดติดอยู่กับผู้นำ มีการหมุนเวียนของผู้นำที่มีความรู้ความสามารถมีความตั้งใจจริงเข้ามาทำงานอยู่เสมอ เนื่องจากการเปลี่ยนผู้นำกับสมาชิกสามารถถอดถอนหรือแต่งตั้งผู้นำใหม่ได้ตลอดเวลาโดย เป็นมติของสมาชิกศาลาประชาธิปไตย และการดำเนินงานก็กระทำไปอย่างค้ำคอเนื่องเพื่อแก้ไขปัญหาของตำบล หมู่บ้านซึ่งสมาชิกศาลาประชาธิปไตยเป็นเจ้าของเอง

2. ความซับซ้อนขององค์กรมีมาก เนื่องจากศาลาประชาธิปไตยมุ่งให้กิจกรรมดำเนินไปในรูปแบบที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและประกอบด้วยศาลาประชาธิปไตยเป็นการดำเนินงานในด้านการเมืองของโครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งมีการตั้งองค์กรกองทุนในหลายระดับ ดังนั้น โครงสร้างในการบริหารงานและการจัดทำงานประมาณ จึงมีโครงสร้างที่สายงานที่ซับซ้อน

3. ความเป็นอิสระมีพอสมควรในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของการให้การ

เรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน แต่ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้และเจ้าหน้าที่จากทางราชการ เป็นที่
 เลี้ยงคอยให้คำปรึกษาในการจัดทำกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตยอยู่บ้าง

4. ความสามัคคีมีมาก ในการบริหารงานและดำเนินกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตย
 โดยได้รับความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจของประชาชนที่เข้าร่วม เป็นสมาชิกศาลาประชาธิปไตยอย่าง
 ดียิ่งและมีความสามัคคีสูงมาก

จึงอาจกล่าวสรุปได้ว่า ศาลาประชาธิปไตยมีลักษณะของความ เป็นสถาบันการเมือง
 และมีความ เป็นสถาบันทางการเมืองอยู่ในระดับ เกณฑ์สูงพอสมควร

วิเคราะห์ศาลาประชาธิปไตยกับการเป็นตัวการในกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง

ศาลาประชาธิปไตย มีจุดมุ่งหมายที่จะเป็นเวทีทดลองฝึกประชาธิปไตยในทางปฏิบัติ
 และฝึกกำลังของประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง ตลอดจนเป็นศูนย์กลางในการดำเนิน
 กิจกรรมทางการเมืองทั้งปวงในหมู่บ้านเพื่อการแก้ไขและพัฒนาหมู่บ้าน

นอกจากนั้นศาลาประชาธิปไตยนำกิจกรรมที่สอดคล้องแนวความคิดของหลักการประชา
 ธิปไตยลงไว้ในการทำกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตย

การที่ศาลาประชาธิปไตยได้บรรจุแนวความคิดของหลักการประชาธิปไตยตลอดจนมี
 กิจกรรมที่มีลักษณะสอดคล้องต่อหลักการประชาธิปไตยที่เป็นผลในทางปฏิบัติขึ้น อันจะเป็นการถ่าย
 ทอดแนวความคิดทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้กับประชาชนได้

จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ศาลาประชาธิปไตยเป็นตัวการในกระบวนการเรียนรู้ทาง
 การเมือง เพราะสามารถถ่ายทอดทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมตลอดจนพฤติกรรมทางการเมือง
 ให้สืบทอดต่อไปโดยใช้กิจกรรมของศาลาประชาธิปไตยเป็นจุดเชื่อมโยงในกระบวนการเรียนรู้อา
 การเมือง

การดำเนินกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตย

การดำเนินงานของศาลาประชาธิปไตย ได้ดำเนินการตามคำสั่งสำนักนายก
 รัฐมนตรีที่ 65/2525 เรื่อง "แผนรูกทางการเมือง" โดยการจัดสร้างองค์กรที่มี เอกภาพเข้ามา
 ปฏิบัติงานประชาธิปไตย โดยคัดเลือกผู้นำโดยตำแหน่ง คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำทหาร
 กองหนุนด้านการเมือง ผู้แทนเขตบ้าน ผู้แทนพื้นที่ เข้ามาเป็นกลุ่มประชาชน บริหารงานกิจกรรม ฯ
 ในศาลาประชาธิปไตยอันเป็นการปฏิบัติงานของประชาชนด้วยกันเอง โดยมีวิทยากรความมั่นคงคอย
 เป็นที่เลี้ยง ให้คำแนะนำและช่วยเหลือประสานงานในการปฏิบัติงานให้บังเกิดผลดี และสอดคล้อง
 ประชาธิปไตยในทางปฏิบัติ เข้าไปในวิถีชีวิตของประชาชน อันจะเป็นรากฐานทำให้ประ

ชาติปโดยมั่นคงขึ้น เพราะประชาชาติปโดยจะบังเกิดผลและถาวรได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องเริ่มที่
ครอบครัวเสียก่อน

การดำเนินงานของศาลาประชาชาติปโดยโดยองค์กรของประชาชนด้วยกันเองนั้น จะ
ทำหน้าที่ในการพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชน และสร้างสรรค์ประชาชาติปโดยให้เป็นจริง โดย
เฉพาะอย่างยิ่งสนองความปรารถนาขั้นพื้นฐานที่สำคัญของประชาชนเท่าที่จะทำได้ คือ

1. ทำให้ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ปราศจากการกดขี่ขูดรีดและอิทธิพลต่าง ๆ
มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
2. ทำให้ประชาชนอยู่อย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี โดยมีส่วนร่วมในทางการเมืองเป็น
เจ้าของพรรคการเมือง เป็นเจ้าของประเทศ
3. ทำให้ประชาชนอยู่อย่างมีความหวัง มีอนาคต และมีความรู้สึกว่ามีชาติมั่นคง
การดำเนินการดังกล่าว ศาลาประชาชาติปโดยได้ดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ คือ
 1. งานลดเหตุแห่งความไม่เป็นธรรม
 2. งานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและคดโกงในวงราชการ
 3. งานปฏิรูประบบราชการ - และบุคลากรของราชการให้มีประสิทธิภาพ
 4. งานสร้างความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน
 5. งานประสานประโยชน์ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ
 6. งานส่งเสริมประชาชนให้สามารถชกครองตนเองและมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาชาติปโดย
 7. งานสนับสนุนการจัดตั้งขบวนการประชาชาติปโดย
 8. งานแก้ปัญหาการคอรัปชั่นในเมือง
 9. งานประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการจิตวิทยา

นอกจากนี้ ศาลาประชาชาติปโดยยังไม่ได้ดำเนินการในด้านงานอื่น ๆ เพื่อขจัดปัญหา
ความไม่รู้จัก ความขาดแคลน ตลอดจนโรคภัยไข้เจ็บ ให้หมดสิ้นไปจากพื้นที่ โดยการดำเนินงานใน
เรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. งานส่งเสริมที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
2. งานส่งเสริมบริการสังคมขั้นพื้นฐาน
3. งานส่งเสริมการประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีและหลักธรรม
ของศาสนา

4. งานส่งเสริมปัจจัยพื้นฐานการผลิตที่เพียงพอแก่การดำรงชีพ
การดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลต่างงานต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว ศาลาประชาคม
โดยได้ดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ตามงานดังกล่าว คือ

1. งานลดเหตุแห่งความไม่เป็นธรรม

1.1 การลดความไม่เป็นธรรมที่เกิดจากราชการ

- เผยแพร่ความรู้ในการติดต่อกับทางราชการ
- แนะนำช่วยเหลือในการกรอกแบบฟอร์มต่าง ๆ
- จัดทำป้ายบอกอัตราค่าธรรมเนียมต่าง ๆ

1.2 การลดความไม่เป็นธรรมเนื่องจากกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

- โครงการเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชน
- งานที่ปรึกษากฎหมายสำหรับประชาชนที่ยากจน
- รับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชนในกรณีที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม
จากกระบวนการยุติธรรม

1.3 การลดความไม่เป็นธรรมเนื่องจากประชาชนด้วยกัน (พ่อค้า, นายทุน,
ผู้มีอิทธิพล ฯลฯ)

- ฝึกกำลังประชาชนผ่านองค์กรจัดตั้งของทางราชการ เช่น กนช.
อส., ทสพช., อหป.
- ฝึกกำลังประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์
กองทุนยา ร้านค้าจำหน่ายสินค้าราคาถูก กลุ่มอาชีพต่าง ๆ กลุ่ม
สงเคราะห์ เป็นต้น

2. งานป้องกันและปราบปรามทุจริตและคดีมิชอบในวงราชการ

- จัดสร้างคู่มือเรื่องราวร้องทุกข์
- จัด จนท.รับเรื่องราวร้องทุกข์โดยตรง
- จัดหน่วยอำเภอเคลื่อนที่

3. งานปฏิรูประบบราชการและบุคลากรของราชการให้มีประสิทธิภาพ

- จัดทำแผนการปฏิบัติงานของศาลาประชาคม โดย เพื่อให้การทำงานของ
ส่วนราชการต่าง ๆ เป็นไปอย่างสอดคล้อง ต่อเนื่อง และเกื้อกูล
อันเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

- การจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน
 - การนัดพบระหว่างข้าราชการกับประชาชนในรอบเดือน (หัวหน้าส่วนราชการ อำเภอมาพบปะ บรรยาย เดือนละครั้ง)
4. งานสร้างความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน
- ฝึกอบรมเกี่ยวกับ การรักษาความปลอดภัย (รปภ.)
 - ตั้งจุดตรวจ/เวรยาม ชุกลาดตระเวน
 - สร้างเกาะสัญญาณเตือนภัยในหมู่บ้าน
 - ติดหลอดไฟตามทางสาธารณะ
 - สร้างรั้วบ้าน
 - สร้างที่ปักสายตรวจ ขอความร่วมมือกับทหารและตำรวจในพื้นที่ให้เข้ามาลาดตระเวน จัดสายตรวจมาอยู่ประจำหรือตรวจตามจุดล่อแหลม
 - ปรามปรามอบายมุข ยาเสพติด ในพื้นที่
 - สร้างขุ้งฉาง คอกสัตว์รวม
5. งานประสานประโยชน์ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ
- ร่วมปฏิบัติกิจกรรมกับกลุ่มต่าง ๆ ในวันสำคัญ
 - ปลุกฝังให้สมาชิก กนช. เป็นแกนนำด้านต่าง ๆ เช่น สร้างงานสาธารณะ และบริจาคเงินและสิ่งของเพื่อการกุศลและส่วนรวม
 - ส่งเสริมให้ กนช. เป็นสมาชิกในกลุ่มอื่น ๆ
 - ให้ความรู้เรื่องการพิทักษ์ผลประโยชน์อย่างถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมาย แก่กลุ่มต่าง ๆ
6. งานส่งเสริมประชาชนทุกกลุ่มอาชีพให้สามารถปกครองตนเอง และมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย
- สนับสนุนการรวมกลุ่มผลประโยชน์ของประชาชน เพื่อเป็นรากฐานของระบอบประชาธิปไตย
 - ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นคุณค่าของประชาธิปไตย (เอกสาร, หนังสือ, ไปสเคอร์, เสียงตามสาย เป็นต้น)
 - ใช้สมาชิก กนช. เป็นแกนนำ ในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการปกครองตนเองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้กับประ

ประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย

- ส่งเสริมให้สตรีมีบทบาทในการร่วมบริหารชุมชน
7. งานสนับสนุนการจัดตั้งขบวนการประชาธิปไตยที่มีอยู่
- ให้สมาชิก กนช. ไปร่วมเป็นสมาชิก, ให้ความช่วยเหลือ ทสพช., อพป., ลส.ชบ.
 - ดำเนินการทั้งทางลับและเปิดเผยเพื่อให้ขบวนการประชาธิปไตยที่มีอยู่เป็นเวทีเปิด นำมาซึ่งการต่อสู้ทางความคิดและแนวทางสันติ โดยมี กนช. เป็นแกนนำ
 - สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและร่วมเป็นกรรมการเลือกตั้งในการเลือกตั้งทุกระดับ
8. งานแก้ปัญหาการต่อสู้ในเมือง
- ให้ความรู้งานการข่าว, การจัดตั้งแหล่งข่าว และพัฒนาแหล่งข่าวให้มีประสิทธิภาพ
 - บังคับต่อต้านการปลูกปืนยุยงในพื้นที่
 - สดอส่งบุคคลแปลกปลอมเข้ามาในพื้นที่
 - รับฟังปัญหาความเดือดร้อนและหาทางขจัดเงื่อนไขปัญหาต่าง ๆ
9. งานประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการจิตวิทยา
- เสียงตามสาย
 - วารสาร, ไปสเตอร์, ห่องสมุด, ที่อ่าน น.ส.พ., บ้ายประชาสัมพันธ์
 - จัดนิทรรศการ, กิจกรรมในวันสำคัญ
 - ชุด ปจว. (คนตรี, กีฬา, บันเทิง)
10. งานส่งเสริมที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
- รั้วบ้าน, บ้ายชื่อ, หนุ่บ้าน, ค่ายล, อำเภอ, จังหวัด
 - บ้ายชื่อ ถนน ตรอก ซอย ภายในหนุ่บ้าน
 - บ้ายชื่อเจ้าบ้าน เลขที่บ้าน ทุกหลังคาเรือน
 - การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของถนนและสิ่งแวดล้อมในหนุ่บ้าน
 - รักษาความสะอาดบ้านเรือน

- ปรับปรุงที่อยู่อาศัย หลังคาและฝาบ้าน ทำด้วยวัสดุที่เหมาะสมและคงทนตามสภาพของพื้นที่
- ที่เก็บขยะมูลฝอย, ที่กำจัดขยะรวม
- ที่ถ่ายน้ำโสโครก, ทางระบายน้ำ
- ส้วมสะอาด
- น้ำสะอาด (บ่อน้ำ, ที่เก็บน้ำฝน ฯลฯ)
- สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ, สวนสาธารณะ, สนามกีฬา

ฯลฯ

11. งานส่งเสริมบริการสังคมขั้นพื้นฐาน

- การศึกษาพื้นฐาน (ภาคบังคับ)
- การศึกษาเพื่ออาชีพ (สีเหล็ก, บัณฑิต, ทอผ้า, ทัศนกรรมพื้นบ้าน ฯลฯ)
- โครงการรณรงค์การไม่สูบบุหรี่
- ด้านสุขภาพอนามัย (โภชนาการ, ภูมิคุ้มกันโรค ฯลฯ)

12. งานส่งเสริมการประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และหลักธรรมของศาสนา

- ทะนุบำรุงศาสนา, ทำบุญหักบาตร, ฟังเทศน์ ฯลฯ
- รักษาโบราณสถานและโบราณวัตถุ
- ประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน
- ฟื้นฟูวัฒนธรรมและการละเล่นพื้นบ้าน
- จัดงานตามวันประเพณีของท้องถิ่น เช่น สงกรานต์, ลอยกระทง, เข้าพรรษา ฯลฯ

13. งานส่งเสริมปัจจัยพื้นฐานการผลิตที่เพียงพอแก่การค้ารุ่งเรือง

- การคมนาคม, ถนน, สะพาน, คลอง เป็นต้น
- แหล่งน้ำเพื่อการผลิต และแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค
- ปฏิรูปที่ดิน, จัดรูปที่ดินเพื่อการเกษตร, จัดตั้งนิคมสร้างตนเอง
- จัดตั้งร้านย่อย, ร้านสหกรณ์
- ส่งเสริมเรื่องทุน, ปล่อย, ขยายวงกศวิศ, ทุนพิศพิศ
- ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
- ส่งเสริมแนววิธีการตลาด

ฯลฯ

เกณฑ์ประเมินการดำเนินงานกิจกรรมของประชาธิปไตยต่อหลักการประชาธิปไตย

ผู้วิจัยขอนำหลักเกณฑ์การพิจารณาองค์ประกอบของความเป็นประชาธิปไตยมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาวิเคราะห์การดำเนินงานกิจกรรมของสภาประชาธิปไตยว่าสอดคล้องต่อหลักการประชาธิปไตยหรือไม่อย่างไร

ซึ่งผู้วิจัยขอนำแนวความคิดของ ซิกมันด์ นอยมัน (Sigmund Neumann) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของความเป็นประชาธิปไตย ในหลักการ 10 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวต่อไป

ซิกมันด์ นอยมัน เสนอความเห็นว่าเป็นประชาธิปไตยมีองค์ประกอบ 10 ประการ ซึ่งเขาให้ฉายาว่า "ทศบัญญัติ" หรือ "บัญญัติสิบประการ" ของประชาธิปไตย (Democratic Decalogue)¹ หลักการ 10 ข้อ ที่เป็นมาตรฐานหรือปทัสสถานที่จะประเมินการปกครองประเภทใดเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ คือ

1. หลักที่ 1 : อำนาจอิสระ (อธิปไตย) มาจากปวงชน

"บัญญัติ" หรือ "หลักการ" ข้อนี้เป็นรากฐานที่สำคัญของประชาธิปไตยในยุคก่อน ๆ หรือในแนวคิดอื่น ๆ อำนาจที่ใช้ในการบังคับบัญชาหรือการปกครองบ้านเมืองนั้น ถือว่ามาจาก เทพยาคหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (divine right) ม้าง มาจากขนบธรรมเนียมประเพณีบ้าง มาจากการใช้พลังกำลังของผู้ที่แข็งแกร่งกว่าบ้างและอื่น ๆ สำหรับแนวคิดแบบเสรีประชาธิปไตย นั้นถือว่าราษฎรมีสิทธิตามธรรมชาติอยู่แล้ว คือคิดมาจับตัวในการเกิดมาเป็นมนุษย์ สิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิเต็มที่ได้ ยอมให้มีการกำหนดขอบเขตโดยองค์การทางการเมืองนั้น ๆ คือ โดยรัฐแม้ว่ารัฐจะใหญ่กว่าเอกชน แต่ความเป็นรัฐก็ยังมาจากเอกชนแต่ละคนนั่นเอง

2. หลักที่ 2 : การเลือกผู้นำเป็นไปโดยเสรี

ประเด็นหลักในข้อนี้มีด้วยกัน 2 ประการ ประการแรก ได้แก่ การได้มาซึ่งผู้นำนั้น เป็นไปโดยวิธีการเลือกตั้ง ประการที่สอง การเลือกตั้งดังกล่าวว่าเป็นไปโดยเสรี คือ ไม่มีการบังคับหรือข่มขู่ให้ลงคะแนนให้แก่ผู้ใด

3. หลักที่ 3 : ผู้นำมีความรับผิดชอบ

ผู้นำหรือมขุบุรุษในระบอบประชาธิปไตยจะต้อง คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและมีความมุ่งมั่นที่จะอุทิศตนเพื่อคนหมู่มาก

4. หลักที่ 4 : รับรองความเสมอภาคของราษฎรโดยกฎหมาย

พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจะต้องได้รับหลักประกันในความทัดเทียมกันในทาง

¹CF. Henry W. Ehrman (ed.) Democracy in a Changing Society (New York, Praeger, 1964) , pp.9 - 10 อ้างใน บรรพต วีระชัย, หลักทางพุทธศาสนากับประชาธิปไตย (กรุงเทพมหานคร: องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก, 2527), หน้า22-25.

กฎหมาย โดยปกติบุคคลย่อมแตกต่างกันออกไปในด้านเพศ ศิวพรรณ สถานภาพทางสังคม และ เศรษฐกิจ แต่ในทางกฎหมายแล้วจะต้องถือว่าเท่าเทียมกัน

5. หลักที่ 5 : ยินยอมให้มีพรรคการเมืองได้เกินกว่า 1 พรรค

หมายความว่าให้สิทธิและเสรีภาพในการรวมตัวกันทางการเมืองได้โดยเสรี ดังนั้น การจัดตั้งพรรคและพรรคและการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองในระบบประชาธิปไตย จึงไม่ผูกขาดอยู่เพียงพรรคเดียวเท่านั้น พรรคต่าง ๆ ก็ไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องกับพรรคที่สามารถจัดตั้งรัฐบาล การยอมให้มีพรรคการเมืองเกินกว่า 1 พรรค เป็นการเปิดโอกาสให้ราษฎรเลือกได้มากขึ้น

6. หลักที่ 6 : ส่งเสริมความหลากหลายในชีวิตประจำวัน

ประชาธิปไตยไม่ใช่เป็นเพียงรูปแบบหรือกลไกในการปกครองเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชนในสังคมด้วย ความเป็นประชาธิปไตยที่ปรากฏในชีวิตประจำวัน คือการที่รัฐบาลไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการกำหนดกฎเกณฑ์หรือวางระเบียบที่เข้มงวด จนกระทั่งทำให้ชีวิตในสังคมเหมือน ๆ กันหมด ชีวิตประจำวันที่ไม่หลากหลายมีตัวอย่างในประเทศเผด็จการไม่ว่าชายหรือชวา ซึ่งมีบ่อยครั้งที่กำหนดแม้กระทั่งเสื้อผ้าที่สวมใส่ หรือการให้รับฟังวิทยุที่มีรายการสนับสนุนผู้บริหารประเทศ

ความหลากหลายในชีวิตประจำวันหมายถึง การมีเสรีภาพที่จะทำอะไรตามใจประสงค์ได้ในวงรอบที่กำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ "การทำอะไร" นั้น อาจออกมาในรูปแบบของการตั้งกลุ่มทางการเมือง การจัดอภิปรายประเด็นปัญหาต่าง ๆ การร่วมมือกันดำเนินการบางอย่าง เห็นได้ว่ามีคุณค่าคือสาธารณชน เช่น การสร้างหรือซ่อมสะพาน ฯลฯ

7. หลักที่ 7 : ไม่กีดกันการมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ

ประชาธิปไตยเป็นการปกครองโดยอาศัยเสียงข้างมาก แต่มิได้หมายความว่าจำกัด สิทธิและเสรีภาพของคนส่วนน้อย หรือกลุ่มคนที่มีเสียงน้อยในสังคม ในระยะเวลาที่ประชาธิปไตยยังไม่สมบูรณ์จะปรากฏที่มีการกีดกันคนกลุ่มน้อย ตัวอย่างมีมากและในหลายประเทศ แม้กระทั่งสหรัฐอเมริกา ก็เคยมีช่วงเวลาที่ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักการประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ นั่นคือในช่วงที่มีการกีดกันคนผิวดำหรือคนเชื้อชาติอื่น

หลักที่ 7 ของประชาธิปไตยนี้มิได้หมายถึงการกีดกันเฉพาะคนกลุ่มน้อย แต่หมายรวมถึงการกีดกันกลุ่มต่าง ๆ ไม่ให้มีบทบาททางการเมือง

7. หลักที่ 8 : การมีทัศนคติแบบประชาธิปไตย

การปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นทั้งรูปแบบหรือกลไกทางการเมือง และเป็นเรื่องการประพฤติปฏิบัติในสังคมด้วย รูปแบบหรือกลไก ได้แก่ การแต่งตั้งผู้บริหารบริการโดย

ผ่านกระบวนการเลือกตั้ง การประพฤติปฏิบัติหมายถึงการมี "วัฒนธรรมทางการเมือง ที่เป็นประชาธิปไตยโดยด้วย ในส่วนที่เกี่ยวกับการมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยนั้นมีลักษณะดังนี้ เช่น การมีใจกว้าง การยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง การไม่นิยมการใช้กำลังรุนแรง ฯลฯ

ทัศนคติแบบประชาธิปไตยจะต้องมีทั้งในหมู่นัก (elite) และประชาชนทั่วไป

๑. หลักที่ ๑ : คนในสังคมมีความสำนึกในหน้าที่แห่งการเป็นพลเมืองดี

การปกครองประชาธิปไตยมีองค์ประกอบ คือ คนในสังคมซึ่งจะต้องมีความเป็น "พลเมืองดี" ความเป็นพลเมืองดีใกล้เคียงกับคำว่าความเป็น "คนดี" แต่ก็มีลักษณะแตกต่างที่สำคัญ อยู่เหมือนกัน ส่วนที่เหมือนกันอย่างคร่าว ๆ คือ พลเมืองดีมักเป็นคนดี แต่ในส่วนที่แตกต่างนั้น คือ คนดีจำเป็นจะต้องเป็นพลเมืองดีด้วย ตัวอย่าง ได้แก่ การที่มีคนดีประเภทถือศีล นั่งวิปัสสนา แต่ไม่สนใจบ้านการเมือง ไม่ออกเสียงเลือกตั้ง คนดีประเภทนี้ดีในแง่ของศาสนา แต่ไม่มีลักษณะเป็นพลเมืองดีในแง่ของการเมืองการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยแต่ที่สำคัญยิ่งปัจจัยหนึ่ง คือ การที่มีคนในสังคมมีความสำนึกในหน้าที่แห่งการเป็นพลเมืองดี

10. หลักที่ 10 : มีความเชื่อมั่นในความคิดของมนุษย์

หลักการสุดท้ายนี้อาจจัดได้ว่าเป็นรากฐานของอุดมการณ์ประชาธิปไตย กล่าวคือเป็นการมองโลกในแง่ดี "โลก" ๗ ที่นี้หมายถึง คนทั่วไปในสังคมการเมืองในแง่ดีคือมีข้อสมมติฐานหรือมีความคิดอยู่ในสัจว่า แต่ละคนมีธาตุแท้แห่งความเป็นคนดีหรือมีเจตนาดีด้วยกันทั้งสิ้น และเมื่อมีข้อแตกต่างในแนวคิดและการปฏิบัติก็อาจใช้การชดเชยการแสดงผลเพื่อหาทางออกที่เห็นร่วมกันได้ หรืออย่างน้อยก็ยอมรับในเสียงส่วนมาก

วิเคราะห์การดำเนินกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตยต่อความสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย

ผู้วิจัยขอนำแนวทางในการดำเนินกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตยที่เป็นหลักเกณฑ์

ขึ้นพื้นฐานของการดำเนินกิจกรรมโดยนำหลักการทั้ง 10 ประการของชิกมันด์ นอยมัน มาวิเคราะห์ถึงความสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยดังที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยประยุกต์แนวความคิดเข้ากับหลักการของศาลาประชาธิปไตยเพื่อวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. การฝึกอบรมผู้นำทหารกองหนุนด้านการเมือง โดยเห็นว่าปัจจุบันได้มีการจัดตั้งศาลาประชาธิปไตยขึ้นมา เพื่อเป็นเวทีทดลองฝึกประชาธิปไตย ในทางปฏิบัติให้ทหารกองหนุนได้เห็นคุณค่าอย่างแท้จริง ตลอดจนเป็นศูนย์กลางการประสานประโยชน์และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ อันเป็นการดำเนินการให้สอดคล้องกับคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 65/2525 ถ้าได้มีการฝึกอบรมผู้นำทหารกองหนุนด้าน

การเมืองรวมทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งปฏิบัติงานเป็นคณะกรรมการอยู่ในศาลาประชาธิปไตยแล้ว จะทำให้การดำเนินงานของศาลาประชาธิปไตยได้บังเกิดผลดียิ่งขึ้นไปอีกตามลำดับ จึงได้กำหนดแผนดำเนินงานนี้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ ทศนคติ ตลอดจนความคิดริเริ่ม ในการทำงานของผู้บริหารกองทุนด้านการเมือง
2. ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถในการที่จะเป็นผู้นำ เป็นแกนนำในการแก้ปัญหา ร่วมทำงาน และนำประชาชนในแต่ละพื้นที่ได้
3. เพื่อเป็นการพัฒนาสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกองทุน ให้มีความคุ้นเคยสนิทสนมอันจะเป็นประโยชน์ในการประสานงาน ช่วยเหลือ เกื้อกูลการทำงาน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินงาน อันจะเป็นการค้นหารูปแบบประสบการณ์ ตลอดจนทักษะนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานที่พื้นที่ศาลาประชาธิปไตยของตนเองให้ดีที่สุด
5. เพื่อเป็นการกระตุ้น ชีวชู ตลอดจนรับทราบนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ และวิธีการดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนและครบถ้วน อันจะเป็นประโยชน์ในการกลับไปปฏิบัติหน้าที่ของตน
6. เพื่อที่จะได้ซักถามปัญหา ข้อข้องใจ อุปสรรค ข้อขัดข้องในการดำเนินงานต่าง ๆ ตลอดจนทางออกและแนวทางแก้ไข

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้แทนพื้นที่ ผู้บริหารกองทุนศาลาละ 6 คน โดยนำเข้ามารับการฝึกอบรมในส่วกลาง

2. การพัฒนาความรู้ผู้บริหารกองทุนด้านการเมืองในพื้นที่ โดยฝ่ายการเมืองศูนย์ประสานงานทหารกองทุนแห่งชาติ เห็นว่า ตามที่ได้มีการจัดตั้งศาลาประชาธิปไตยขึ้นเพื่อเป็นเวทีทดลองฝึกประชาธิปไตยในทางปฏิบัติให้ทหารกองทุนได้เห็นคุณค่าอย่างแท้จริง และการเป็นศูนย์กลางประสานประโยชน์และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ให้สอดคล้องกับคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 65/2525 โดยจัดให้มีการฝึกอบรมผู้บริหารกองทุนด้านการเมืองรวมทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งปฏิบัติงานในฐานะคณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตยไปแล้ว นั้น

ปัจจุบันได้มีผู้เข้าร่วมปฏิบัติงานในศาลาประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น และแนวทางในการดำเนินงานของส่วนราชการต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไป ถ้าได้มีการฝึกอบรมผู้เข้าร่วมปฏิบัติงานในศาลาประชาธิปไตยขึ้น ก็จะทำให้เกิดผลดีในการดำเนินงานศาลาประชาธิปไตยยิ่งขึ้นไปอีกจึงได้กำหนดการฝึกอบรมนี้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเป็นการพัฒนาและเสริมสร้างความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ ทศนคติ ตลอดจนความคิดริเริ่มในการทำงานของผู้นำทหารกองหนุนด้านการเมือง
2. ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถของทหารกองหนุนให้เป็นแกนนำในการแก้ไขปัญหา ร่วมทำงาน และนำประชาชนในแต่ละพื้นที่ได้
3. เพื่อเป็นการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างผู้นำทหารกองหนุนกันเอง และกับส่วนราชการให้มีความใกล้ชิดแน่นแฟ้น จึงจะเป็นประโยชน์ในการประสานงานช่วยเหลือแก้อุปสรรคการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. เพื่อเป็นการขานนโยบายและแนวทางการดำเนินงานทางการเมืองให้ถูกต้อง ชัดเจนตลอดจนการสร้างเสริมทักษะให้ผู้ปฏิบัติงานในศาลาประชาธิปไตย ได้รู้จักการประยุกต์รูปแบบและแนวทางให้เหมาะสมกับพื้นที่ศาลาประชาธิปไตยโดยของตนเองผู้เข้ารับการฝึกอบรมประกอบด้วยสมาชิก กนช. อำเภอเห็นสมควร พื้นที่ศาลาประชาธิปไตยโดยละอย่าง 20 คน โดยให้ทาง กนช. อำเภอดำเนินการฝึกอบรมเอง และใช้วิทยากรจากส่วนราชการต่าง ๆ ในพื้นที่ และทางศูนย์ประสานงานทหารกองหนุนแห่งชาติสนับสนุนงบประมาณ

3. การสร้างศรัทธาประชาชนในพื้นที่ศาลาประชาธิปไตย ศูนย์ประสานงานทหารกองหนุนแห่งชาติเห็นว่า โดยที่กิจกรรมทางการเมืองของโครงการกองหนุนเพื่อความมั่นคงของชาติมุ่งการส่งเสริมให้ทหารกองหนุนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นแล้วเป็นแกนนำในการปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองให้กับประชาชนทั่วไป เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ดังนั้น การจะให้กิจกรรมดังกล่าวบรรลุผลเต็มตามเป้าหมายและบังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง จำเป็นจะต้องเสริมสร้างให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความศรัทธาในองค์กรและหัวหน้าทหารกองหนุนอย่างแท้จริงเสียก่อน การจัดกิจกรรมให้องค์กรทหารกองหนุนสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน และ/หรือสนับสนุนสนองตอบความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนในพื้นที่ที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างรีบด่วน จะเป็นวิธี

ทางหนึ่งที่จะสร้างศรัทธาประชาชนให้เกิดขึ้นต้ององค์กรและค้ำยัน้ำทหาร กองหนุนได้ในที่สุด จึงได้กำหนดการดำเนินการขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเสริมสร้างศรัทธาประชาชนในพื้นที่ศาลาประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นต้ององค์กรและค้ำยัน้ำทหารกองหนุนอย่างแท้จริง
2. เพื่อให้ค้ำยัน้ำทหารกองหนุนมีส่วนร่วมเป็นแกนนำในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน และ/หรือสนับสนุนสนองตอบความต้องการขึ้นพื้นฐานของประชาชนในพื้นที่
3. เพื่อให้มีการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน และ/หรือสนองตอบความต้องการขึ้นพื้นฐานและ แรงค้ำวนของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันท่วงที ด้วยความร่วมมือระหว่างทหารกองหนุนกับประชาชนในพื้นที่

วิธีดำเนินการสร้างศรัทธาประชาชน

1. ให้นายอำเภอ/ประธานกรรมการ กนช.อ. จัดประชุมคณะกรรมการบริหาร ศาลาประชาธิปไตย เพื่อแสวงหาปัญหาความเดือดร้อนและ/หรือความต้องการขึ้นพื้นฐานของประชาชนในพื้นที่ที่แท้จริงและ แรงค้ำวน พร้อมกับกำหนดจัดทำโครงการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและ/หรือสนองตอบความต้องการขึ้นพื้นฐานดังกล่าว ทั้งนี้ ให้ ศึกษคณะกรรมการที่ปรึกษาศาลาประชาธิปไตยเข้าร่วมให้ข้อเท็จจริง และ/หรือข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตยด้วย
2. โครงการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน และ/หรือสนองตอบความต้องการขึ้นพื้นฐานของประชาชนดังกล่าว จะต้องอยู่ภายในหลักเกณฑ์ต่อไปนี้
 - 2.1 เป็นปัญหาและ/หรือความต้องการที่ไม่มีหน่วยงานใดจัดทำเป็นแผนหรือโครงการของงบประมาณสนับสนุนจากทางราชการ
 - 2.2 เป็นโครงการที่สามารถแก้ไขปัญหา และ/หรือสนองตอบความต้องการขึ้นพื้นฐานของประชาชนได้อย่างแท้จริง
 - 2.3 ประชาชนให้ความร่วมมือออกแรงงาน และ/หรือทรัพย์สินสมทบในการดำเนินงาน โดยงบประมาณตามแผนนี้จะใช้ในการจัดซื้อวัสดุเท่านั้น
3. ให้ประธานคณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตยนำเรื่อง เข้ารับความเห็น

ชอบจากที่ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่เป้าหมายตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2526 แล้วให้นายอำเภอในฐานะประธานกรรมการ กนช.อ.ดำเนินการขออนุมัติผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะประธานกรรมการ กนช.จังหวัด

4. ให้นายอำเภอในฐานะประธานกรรมการ กนช.อำเภอควบคุม กำกับดูแลโครงการที่ได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะประธานกรรมการ กนช.จังหวัดแล้ว

ศูนย์ประสานงานทหารกองหนุนแห่งชาติ ได้สนับสนุนงบประมาณสมทบ ศาลาประชาชิปไทย 20,000 บาทถ้วน

4. วิทยาการความมั่นคง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้สั่งการให้อำเภอจัดปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบตำบลที่ตั้งศาลาประชาชิปไทย หรือปลัดอำเภออื่นที่อำเภอพิจารณาเห็นเหมาะสมที่จะดำเนินงานมวลชน ปฏิบัติหน้าที่วิทยาการความมั่นคงอีกทางหนึ่งด้วย

บทบาทของวิทยาการความมั่นคงในการดำเนินงานศาลาประชาชิปไทย จะต้องเป็นไปในลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยเน้นกระตุ้นเตือนสมาชิก กนช.และชาวบ้านได้รู้จักคิด รู้จักริเริ่ม รู้จักร่วมกำลัง รู้จักร่วมมือช่วยเหลือตนเอง เพื่อการปรับปรุงส่งเสริมงานของท้องถิ่น และการเป็นสื่อกลางประสานระหว่างองค์กร กนช.และประชาชนกับทางราชการ เพื่อนำเอาบริการของรัฐไปช่วยเหลือหรือให้รัฐได้ทราบความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และช่วยให้ประชาชนต้องดำเนินการ คือ

1. หน้าที่ในการกำกับดูแลช่วยเหลือการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารศาลาประชาชิปไทย
 - 1.1 จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารศาลาประชาชิปไทย อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
 - 1.2 ร่วมกับคณะกรรมการบริหารศาลาประชาชิปไทย จัดทำแผนการดำเนินงานกิจกรรมศาลาประชาชิปไทยประจำปี
 - 1.3 กระตุ้นเตือนให้มีการจัดกิจกรรมตามแผนที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 1.4 เป็นที่ปรึกษาและช่วยเหลือแนะนำให้ความคิดกับคณะกรรมการบริหารศาลาประชาชิปไทย ตลอดจนองค์กรทหารกองหนุนในพื้นที่ในกรรค่า-

เนนกิจกรรมต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด

- 1.5 จัดทำรายงานผลการประชุมและการดำเนินงานกิจกรรมศาลาประชาธิปไตย เป็นลายลักษณ์อักษรเสนอประธานกรรมการ กนช.อ. ทุก 15 วัน
2. หน้าที่ในการเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตย
 - 2.1 จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษาศาลาประชาธิปไตย อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
 - 2.2 กระตุ้นเตือนและชักนำให้กรรมการที่ปรึกษาศาลาประชาธิปไตยเข้าร่วมในกิจกรรมศาลาประชาธิปไตย ตลอดจนการช่วยเหลือให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตยอย่างจริงจัง
3. หน้าที่ในการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐกับองค์กรทหารกองหนุนในพื้นที่
 - 3.1 ประสานงานและติดต่อให้ จนท.ของทางราชการฝ่ายต่าง ๆ จัดกิจกรรมและบริการในหน้าที่เข้าไปปฏิบัติในพื้นที่ศาลาประชาธิปไตยอย่างค่อเนื่อง
 - 3.2 นำความต้องการและปัญหาของสมาชิก กนช.ในพื้นที่เสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ และดำเนินการแก้ไขตามขั้นตอน
 - 3.3 นำนโยบาย ประกาศ คำสั่งและคำชี้แจงของทางราชการไปสู่สมาชิก กนช. โดยผ่านองค์กรทหารกองหนุนในพื้นที่
4. หน้าที่ในการผลักดันให้มีการขยายจำนวนสมาชิก กนช.ออกไปอย่างค่อเนื่อง
5. หน้าที่อื่น ๆ ตามที่ศูนย์ประสานงานทหารกองหนุนแห่งชาติจะมอบหมาย

การจัดตั้งศาลาประชาธิปไตย ได้ดำเนินการจัดตั้งครั้งแรกเมื่อเดือนสิงหาคม 2526

จำนวน 17 ศาลา มีงบประมาณ 2527 จำนวน 34 ศาลา และจัดตั้งในงบประมาณ 2528 จำนวน 90 ศาลา รวมทั้งสิ้น 141 ศาลา

โดยสรุปจะเห็นได้ว่า การจัดตั้งและดำเนินงานศาลาประชาธิปไตยตามโครงการกองหนุนเพื่อความมั่นคงของชาติได้มุ่งเน้นที่จะหมักกำลังของทหารกองหนุนและประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดความเข้าใจ สนใจและเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองในระดับท้องถิ่นตลอดจนการเน้นการ

พัฒนาคุณภาพคนตามระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยใช้กิจกรรมศาลาประชาธิปไตยเป็นที่ฝึกหัดและปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้ออำนวยต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ในการดำเนินงานจัดตั้งศาลาประชาธิปไตย ทางราชการจะได้สนับสนุนงบประมาณให้จำนวนหนึ่งเพื่อเป็นค่าวัสดุในการก่อสร้าง ซ่อมแซมหรือต่อเติมอาคาร เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมทั้งหลายทั้งปวง โดยประชาชนจะเป็นผู้พิจารณาเลือกสถานที่ที่เหมาะสม และร่วมกันดำเนินการก่อสร้างหรือซ่อมแซมตามแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนได้เห็นคุณค่าและภูมิใจในสิ่งที่ตนเองได้สร้างขึ้น

5. แนวความคิดในการปกครองแบบประชาธิปไตยของศาลาประชาธิปไตย

หมู่บ้านในพื้นที่ศาลาประชาธิปไตยจะแบ่งการปกครองภายในออกเป็นเขตบ้านหลาย ๆ เขตบ้าน โดยกำหนดบ้านเรือน 5 ถึง 7 หลังคาเรือนในกลุ่มเดียวกันเป็น 1 เขตบ้าน และเลือกผู้แทนขึ้นเขตบ้านละ 1 คน เรียกว่า "ผู้แทนเขตบ้าน" อยู่ในตำแหน่งคราวละ 1 ปี ผู้ที่ประชาชนเห็นว่าเหมาะสมก็มีสิทธิที่จะได้รับเลือกเข้ามาใหม่ในปีต่อไป ผู้แทนเขตบ้านที่ไม่เหมาะสมก็อาจจะได้รับการเินเฉยจากประชาชน ซึ่งจากวิธีการดังกล่าวจะทำให้ประชาชนคุ้นเคยกับการเลือกตั้ง และเห็นคุณค่าของการเลือกตั้งว่ามีผลกระทบต่อตนเองโดยตรง ผู้แทนเขตบ้านจะร่วมกับผู้นำในองค์กรหลักทางการปกครองอันได้แก่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งจะเป็นประธานโดยตำแหน่งในคณะกรรมการที่ได้จัดตั้งขึ้นแล้วใช้ชื่อว่า "คณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตย"

คณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตยจะมีหน้าที่ในการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือความต้องการของส่วนรวมให้หมดไป โดยทางราชการจะได้จัดวิทยากรความมั่นคง และคณะที่ปรึกษาศาลาประชาธิปไตยไปเป็นที่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษาแนะนำ

คณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตยจะได้รับการคัดเลือกเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรผู้นำทหารกองหนุนด้านการเมือง เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด ความเชื่อ ตลอดจนอุดมการณ์เก่า ๆ ที่มีอยู่และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ให้เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่เอื้อประโยชน์/เกื้อกูลต่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน

ผู้ผ่านการฝึกอบรมจะกลับมาเป็นแกนนำประชาชน ร่วมทำงานกับประชาชน ร่วมแก้ไขปัญหาภัยกับประชาชน ปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านจะได้

รับการกลั่นกรองจากคณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตยก่อนจะเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อให้ความเห็นชอบตามขั้นตอนการแก้ไข ปัญหาอาจจะเป็นไปในรูปแบบต่าง ๆ อาทิเช่น โครงการใหญ่ ๆ เกินกำลังความสามารถและใช้เทคนิคการดำเนินงานรัฐบาลอาจจะดำเนินการเองทั้งโครงการหรือรัฐบาลออกค่าใช้จ่ายให้บางส่วนแล้วประชาชนสละแรงงานร่วมดำเนินการหรือประชาชนดำเนินการเองทั้งโครงการ โดยมีต้องใช้งบประมาณของทางราชการ

นอกจากนั้นจะมีการนำเอาธรรมเนียมการปกครองหมู่บ้าน หรือระเบียบข้อตกลงภายในหมู่บ้านมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นภายในหมู่บ้านของคน และเสริมให้กฎหมายบ้านเมืองแข็งแกร่งยิ่งขึ้น ผู้ฝ่าฝืนก็อาจจะได้รับโทษทางสังคมโดยมีตัวแทนของประชาชน กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ครู อาจารย์ หรือพระภิกษุสงฆ์ เป็นผู้ไกล่เกลี่ยตัดสิน อันเป็นการทดลองนำเอาอำนาจตุลาการมาใช้ให้ประชาชนเกิดความคุ้นเคย

มติต่าง ๆ ของคณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตยจะนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อม สภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ผู้นำทหารกองหนุนจะเป็นแกนนำในการชักชวนประชาชนให้หันเข้ามาร่วมมือกันสรรค์สร้างชุมชนของคน ประชาชนจะเป็นผู้มีส่วนร่วมกันในทางแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ สร้างความสามารถในทางการปกครองตนเอง ฟังตนเอง ก่อให้เกิดความสามัคคีขึ้นในหมู่คณะ

6. แนวความคิดในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยของศาลาประชาธิปไตย

ศาลาประชาธิปไตยจะได้รับการปรับปรุงให้สามารถใช้ประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ ได้มากที่สุด อาทิเช่น ร้านค้าสวัสดิการ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หอกระจายข่าว กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนยา ที่ประชุมประจำหมู่บ้าน ที่ประชุมสภาตำบล ตลอดจนเป็นสถานที่แสดงแผนผัง สถิติต่าง ๆ ประจำหมู่บ้าน บ้ายประชาสัมพันธ์ ข่าวสารของทางราชการ ผู้รับความคิดเห็น การให้บริการตามโครงการอำเภอเคลื่อนที่ การให้บริการของปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบล จุดนัดพบของเกษตรกรตำบล เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ศาลาประชาธิปไตยดังกล่าว เป็นสถานที่ที่มี

กิจกรรมต่อเนื่อง ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลา

เมื่อผู้นำสามารถเป็นแกนนำให้การแก้ไขปัญหาค่าง ๆ ภายในหมู่บ้านลุ่มง
ไปได้โดยง่าย สิ่งตอบแทนที่ผู้นำทุกคนจะได้รับก็คือ ความรักและศรัทธาจากประ
ชาชน ผู้นำจะได้รับความไว้วางใจและสามารถชักชวนให้ประชาชนเข้ามาร่วม
กิจกรรมของส่วนรวมได้โดยง่าย

การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวาง และการเปิดโอกาสให้มีการ
แสดงความคิดเห็น เพื่อเสนอข้อเท็จจริง จะนำไปสู่ข้อยุติในการปฏิบัติที่ตรงตาม
ความต้องการของประชาชนและเป็นการปลูกฝังวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้บัง
เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน เมื่อประชาชนได้หันมามุ่งมั่นในแนวทางดังกล่าวแล้วการ
เปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของเขาก็จะบังเกิดขึ้น

จากสภาพที่เสื่อมโทรม ไร้ระเบียบ ความเป็นอยู่ที่ฝืดเคือง ผู้นำทหารกอง
หนุนจะเป็นผู้ที่ก้าวเข้าไปมีบทบาทในการนำการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ศาลาประ
ชาธิปไตยจะกลายเป็นศูนย์รวมของความคิด ศูนย์กลางของการแก้ไขปัญหา ศูนย์
กลางของการพัฒนา และกลายเป็นสิ่งที่ควบคู่กับวิถีชีวิตของประชาชนอย่างแยก
ไม่ออก

เมื่อประชาชนได้รับการเรียนรู้และทดลองปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
กันไป ประชาชนก็จะเริ่มเข้าใจอุดมการณ์ทางการเมือง เข้าใจระบอบการปก
ครองแบบประชาธิปไตย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน รู้จักพึ่งตนเองตามวิถีทางแบบ
ประชาธิปไตย

จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานจัดตั้งและดำเนินงานศาลาประชาธิปไตย
มีความสอดคล้องกับหลักการของประชาธิปไตยในทุกชั้นตอน และมีความต่อเนื่อง
กันโดยตลอด นั่นคือ ประชาชนมีความรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นเจ้าของศาลา
ประชาธิปไตย และดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นด้วยตัวตนเอง และผล
ที่ได้รับในประโยชน์จากการดำเนินงานก็ตกกับประชาชนโดยส่วนรวม

สรุปท้ายบท

จากการนำเสนอแนวความคิดในการวิเคราะห์ศาลาประชาธิปไตยในประเด็นที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ในข้อที่ 1 และข้อ ๒ และจากการศึกษาที่ได้นำเสนอไปนั้นพบว่า เป็นไปตามข้อสมมติฐานทั้ง 2 ข้อ กล่าวคือ

1. จากสมมติฐานข้อที่ 1 พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานคือ ศาลาประชาธิปไตยมีลักษณะความเป็นสถาบันทางการเมืองอยู่ในเกณฑ์สูงที่พอจะสามารถใช้เป็นสถาบันทางการเมืองในระดับท้องถิ่นได้ และศาลาประชาธิปไตยเป็นแกนนำหรือตัวนำในกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองได้ ด้วยการใช้กิจกรรมในทางปฏิบัติให้ผู้ใช้เข้าร่วมในกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตยได้ฝึกปฏิบัติ

2. จากสมมติฐานข้อที่ 2 พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานคือกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตยดำเนินงานไปในลักษณะที่สามารถให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่ผู้ใช้เข้าร่วมในกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตยได้ และการดำเนินกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตยมีความสอดคล้องต่อหลักการของประชาธิปไตย

การดำเนินการจัดตั้งและดำเนินกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตย เป็นการดำเนินงานด้านการเมือง ของโครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งมีศูนย์ประสานงานทหารกองทุนแห่งชาติเป็นศูนย์กลางในการบริหารงานโดยขึ้นอยู่กับศูนย์ปฏิบัติการ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ซึ่งสถาบันทหารมีบทบาทอย่างสูงในการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาประเทศในระดับนโยบาย แต่ในทางปฏิบัติแล้ว การดำเนินงานในระดับล่าง เช่น ในศาลาประชาธิปไตยแล้วต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ทางฝ่ายพลเรือน เช่น เจ้าหน้าที่กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดำเนินงาน

จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในระดับนโยบายการบริหารแล้ว สถาบันทหารมีบทบาทอย่างมากในการผลักดันรูปแบบของโครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ แต่ในระดับการปฏิบัติงานศาลาประชาธิปไตยแล้ว กระทรวงมหาดไทยจึงเป็นสถาบันฝ่ายพลเรือน เป็นหน่วยที่มีบทบาทในการดำเนินงานและหัดสนใจได้เอง

ดังนั้น การที่จะวิเคราะห์ไปว่า สถาบันทางทหารจะสร้างบทบาททางการเมืองในรูปแบบใหม่ โดยใช้โครงการเพื่อการพัฒนาประเทศมาเป็นรูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองนั้นน่าจะได้มีการศึกษากันในรายละเอียดต่อไป แต่ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การสร้างรูปแบบการพัฒนาประเทศของสถาบันทหารดังกล่าวมานั้นนำไปสู่การพัฒนาประเทศได้แนวทางหนึ่ง